

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií Brno

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Brno 2010

Luboš Kakáč

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií Brno

Sociálně právní aspekty diváckého násilí

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Alena Plšková

Vypracoval:

Luboš Kakáč

Brno 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma sociálně právní aspekty diváckého násilí zpracoval samostatně a použil jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

Brno 10. 4. 2010

.....

Luboš Kakáč

Poděkování

Děkuji PhDr. Aleně Plškové za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Luboš Kakáč

Obsah

Úvod	2
1. Charakteristika diváckého násilí	4
1.1 Vymezení fotbalového chuligánství	7
1.2 Psychologická a sociologická vysvětlení diváckého násilí	12
2. Fotbalové divácké násilí v Anglii	14
3. Fotbalové chuligánství v Evropě	20
3.1 Západní Evropa	21
3.2 Východní Evropa	23
4. Fotbalové chuligánství v České republice	26
4.1 Rozdělení skupin fanoušků v České republice	31
4.2 Kazuistika – policejní opatření fotbalového utkání	35
5. Příklady diváckého násilí v minulosti	39
6. Legislativa a politika proti diváckému násilí	41
6.1 Politika proti diváckému násilí v Evropě	41
6.2 Politika proti diváckému násilí v České republice	43
6.3 Úkoly Policie České republiky	44
6.4 Zákonné vymezení protiprávního jednání	45
Závěr	49
Resumé	50
Anotace	51
Klíčová slova	51
Seznam použité literatury	52

ÚVOD

Pracuji jako příslušník policie ČR a to od roku 1999. Od počátku svého působení u této ozbrojené složky jsem až do prosince roku 2007 působil u Pořádkové Jednotky správy Jihomoravského kraje. Pořádková jednotka je určena k ochraně bezpečnosti osob a majetku, ke spolupůsobení při zajišťování veřejného pořádku a k zabezpečení opatření k jeho obnově, byl-li porušen (sportovní akce, kulturní akce, pátrací akce); plní i další úkoly Policie České republiky v případech mimořádných událostí, živelných pohrom, katastrof a průmyslových havárií, které svým rozsahem a charakterem vyžadují nasazení většího počtu specializovaných sil a prostředků. Jak je výše napsáno, je Pořádková jednotka určena k zabezpečení ochrany osoba a majetku, zajištění veřejného pořádku a to jak na poli sportovním, tak i kulturním.

Jelikož jsem velkým sportovním fanouškem a často jsem byl nasazen na sportovní akce, nejčastěji na fotbalové utkání k plnění úkolů Pořádkové jednotky, zaujalo mě téma pro vypracování bakalářské práce, které se týká sociálně – právních aspektů diváckého násilí. V bakalářské práci se chci především zaměřit, jaké měla Policie povinnosti v minulosti při plnění úkolů k zajištění bezpečnosti a veřejného pořádku, postup při obnově veřejného pořádku, legislativní řešení pachatelů výtržností před rokem 2007, po tomto roce a po novelizaci trestního zákona nyní trestního zákoníku.

Divácké násilí je jedním z největších problémů dnešní doby, se kterými se setkáme na sportovních utkáních, nejvíce však na fotbalových stadionech s hledištěm o kapacitě často převyšující deset tisíc diváků. To neznamená, že na stadionech s menší kapacitou hlediště je tento problém neznámý. Divácké násilí se zde objevuje díky velké anonymitě osob, které se začleňují z různých sociálních skupin.

V této práci bych chtěl především seznámit, jak jsou sportovní utkání či kulturní akce zajištěny u nás a jak jsou zajištěny ve světě. Jaké problémy byly v minulosti v zahraničí, zda se shodují s problémy na našich sportovištích. Uvedl bych zde několik příkladů, jak probíhá zajištění utkání v zahraničí, z čeho se pořadatelé velkých sportovních akcí poučili z předchozích, často tragických, ve světě známých sportovních

akcí. Především jde o bezpečnost těch slušných diváků, bezpečnost aktérů sportovních akcí.

I když se v bakalářské práci zabývám aspekty diváckého násilí jako takového, musím podotknout, že nejvíce diváckého násilí se objevuje právě na stadionech fotbalových, jen mimořádně můžeme být svědky agrese na zápase v házené, basketbalu či tenise. Z tohoto důvodu bude bakalářská práce popisovat divácké násilí na fotbale.

Dále bych popsal několik sociálních skupin, které se hlásí pod fans různých klubů, jak v ČR, tak v Evropě. Jejich společnou komunikaci, psychologii a rozdělení fanoušků, vznik fotbalového diváckého násilí.

1. Charakteristika diváckého násilí

Sport je v dnešní moderní společnosti jednou z důležitých oblastí života. Je jevem, který proniká do kultury, ekonomiky a dalších součástí lidské civilizace. Sportem se zabývá široká vrstva naší společnosti v různých věkových kategoriích, a to nejen aktivně ale i pasivně. Právě toto pasivní sportování neboli jinak řečeno sportovní diváctví je zdrojem negativních jevů. Nepokoje mezi fanoušky sportovních utkání se objevují již ve středověku. Například anglický král Edward II. v roce 1314 zakazuje provozování hry, která předchází dnešní kopané, protože se obává, že nepřístojnosti, jichž se při ní fanoušci jednotlivých vesnic dopouštějí, mohou vést ke vzniku sociálních bouří.

V dnešní době se problémy s diváky stávají součástí mnoha sportovních odvětví a je to právě fenomén fotbalového diváckého násilí, o kterém se v současné době nejvíce hovoří a píše. Výtržnosti se dějí nejen během utkání samotných, ale i před nimi a po nich. Skupiny fanoušků se skládají z různých sociálních skupin, různého věku. Sport je sociologii považován za kulturní statek, jehož konzumní povaha je nejlépe zřejmá v kontextu kolektivů fanoušků.

Násilí je v odborné literatuře definováno jako použití síly proti něčemu či někomu, použití síly při překonání překážek bránící v dosáhnutí něčeho, poškození lidského organismu. Násilí spojujeme s překonáváním očekávaného odporu jiné osoby silou jako prostředkem při vynucení si věcí či služeb. Sociologie a psychologie označuje takové případy jako agresí. (*Sekot, Brno: 2004., s. 43 - 52*)

Obecná charakteristika agrese

Agresi nemůžeme až jednoduše definovat, tento pojem totiž zahrnuje množství aktivit, kterými jednotlivé osoby útočí. Napadají, poškozují a ničí druhé osoby. Nutí je k nějaké činnosti demonstrací síly. Taková agrese bývá ještě doprovázena jistou neshášenlivostí útočníka vůči jeho oběti, ale není tomu tak vždy.

Je třeba rozlišit dva druhy agrese:

- zlobnou, je zřejmě pudovou reakcí na frustraci, s pocitem vzteku, nenávisti, nepřátelství, s cílem poškození či zničení svého objektu
- instrumentální, naučená sociální technika, bez uvedených pocitů, s cílem vyvinutí tlaku na svůj objekt.

U každého člověka je agrese dána nejen pudově, což dokladují některé charakteristické výrazové projevy, ale je to i naučená sociální technika. Agresivita je součástí lidské existence a míra agrese je dána na samotném jedinci, jak se dokáže s danou agresivitou vypořádat.

Sportovní a fotbalové diváctví

Sportovní diváctví má stejně dlouhou a bohatou historii jako samotné sportování či závodění. Hry, sportování samotné a různé formy závodění byly orientovány převážně na diváky. Veřejně přístupné hry a závodění byly brány především jako zdroj napínavé a vzrušující zábavy pro množství přihlížejících diváků. Proto bylo diváctví jako takové, v historii sportu neoddělitelnou součástí každé veřejně provozující sportovní činnosti a to ve formě her, závodů, turnajů či jiných soutěží. Původní hry se časem měnily svým sportovním obsahem na jednotlivá sportovní odvětví a z diváků, kteří tyto akce navštěvovaly, stali se později sportovní diváci – specialisté. (*Slepička, Praha: 1990., s. 32 - 36*)

Ke vzniku sportovního diváctví přispěla i změna životního stylu, spousta volného času, informace o konaných zápasech v médiích, jako je internet a televize, rádio. Koncem 19. století nastal skutečný rozvoj sportovního diváctví, ve většině evropských zemí se dostává do popředí zájmu zejména kopaná. Kopaná dokáže přilákat na stadiony velké množství diváků, kteří se stávají pravidelnými návštěvníky fotbalových utkání. Návštěvníci fotbalových utkání se mění ve fanoušky jednotlivých klubů, s nimiž prožívají všechny úspěchy i neúspěchy. Fanoušci vytvářejí na stadionu svojí přítomností skvělou atmosféru a jsou motivací pro samotné hráče, na hřišti převádějící svůj sportovní um. Historie fotbalového diváctví je stejně stará jako kopaná samotná, můžeme tedy říci, že fotbalové diváctví má historii dlouhou již několik stovek let.

Určitě vyvstává otázka, proč vlastně diváci navštěvují sportovní utkání?! Jasnou odpověď nemusíme hledat dlouho, tyto jsem shrnul v bodech:

- Přitažlivost hry spočívá v napětí plynoucího z momentu rizika a náhody, promítajícího se do výsledku, a s tím související možností dát volný průchod svému nadšení, zklamání,
- zájem diváků přitahuje dramatickost, otevřenost výsledku, dynamické změny v průběhu hry, která není závislá na přesném bodovacím systému,
- některé skupiny lidí přicházejí na stadion s cílem odreagovat se a v případě nepříznivého průběhu hledat viníka, vyvolat konflikt (může jím být druhá strana, rozhodčí, vlastní hráč),
- důležitý proces je vytváření skupin se společným oblíbeným týmem,
- na sportovní diváky lze pohlížet jako na jedince, kteří se realizují ztotožněním se svým idolem a vyhledávají silné emoční prožitky úspěchů a nezdarů, opojení a zklamání z jeho vítězství a proher

- často jsou to sportovci na nižší úrovni, hledající nové prvky, skvělé výkony, technické parády, které předvádějí vrcholoví sportovci a tyto prvky se poté snaží začlenit do svého výkonu, což je hlavním motivačním prvkem.

1.1 Vymezení fotbalového chuligánství

Samotné slovo chuligán vzniklo v 19. Století v Londýně, zřejmě podle irské imigrantské rodiny jménem Hooligan a pojem chuligánství se začal používat pro označení kriminálního či výtržnického chování. Podle encyklopedie Hooligans („chuligáni“) je dnešní označení pro radikální, především fotbalové fanoušky. Jak je psáno výše, původ má z Anglie, kde původně označovalo výtržníky a gangy obecně, původ samotného slova je vysvětlován více způsoby. Buď z irského Hooley, označující divokost, ze jména stejnojmenného gangu, a konečně dle rodiny Hooliganů, která proslula svým terorem v Londýně. Název chuligán byl vhodný pro označení některých negativních jevů spojených s fotbalem. Návštěvníky sportovních fotbalových utkání můžeme rozdělit do tří skupin a to:

1. fotbalové diváky
2. fotbalové fanoušky
3. fotbalové chuligány

Fotbalový divák pasivně pozoruje hru, nesleduje ji jenom na stadionech, ale i prostřednictvím médií. Diváka zajímá děj a výsledek kopané. Není spjat s konkrétním klubem a nenosí jeho symboly. Fotbalový divák není zaujatý, objektivně hodnotí hru jako takovou a jednotlivé výkony všech hráčů obou družstev. Zajímá se i o jiné sporty. Sport je pro něj zábava, relaxace.

Fotbalový fanoušek je spjat s oblíbeným klubem nebo oblíbeným hráčem. Svoji příslušnost ke klubu prezentuje symboly klubu a to především oblečením. Fotbal je častokrát jeho jediným oblíbeným sportem. Fanoušek rozlišuje pouze to, že jsme zde my, to myslí jako sebe, klub, fanoušky klub a pak oni, což jsou jeho soupeři, hostující tým, jeho fanoušci.

Fotbaloví chuligáni jsou převážně mladí militantně orientovaní lidé sdružující se ve skupinách. Na zápas přicházejí s cílem vyvolat konflikt či bitku s obdobnými skupinami soupeře. Jsou dobře organizovaní, sjednocuje je nenávist, politické, rasové, náboženské, národnostní, regionální a sociální motivy. Svoji totožnost zdůrazňují především oblečením oblíbených odlišujících značek, vlajkami, šálami i vydáváním různých časopisů pro fanoušky, převážně registrovaných ve fanklubu toho daného klubu. Díky internetové síti mají všechny fankluby a jejich fotbaloví chuligány své webové stránky, kde probíhá jejich komunikace. Fotbalové chuligánství ovlivnilo i texty hudebních skupin. Fotbalová utkání jsou také místem rasistických projevů propojených v určitých případech s organizovaným zločinem. Mezi nejčastější projevy chuligánského chování na fotbalových stadionech řadíme vniknutí na hrací plochu, házení předmětů na hrací plochu, výtržnosti, vandalismus, kdy tzv. fanoušci vytrhávají plastové sedačky na pevně připevněné a poté je vrhají do sektoru fanoušků druhého týmu, na hrací plochu, nebo na zakročující policisty či hasiče. Dále sem patří konflikty s užitím verbálního i fyzického násilí vůči hráčům obou týmů, vůči chuligánům, fanouškům soupeře, vůči rozhodčím, pořadatelům.

Před, i po fotbalových zápasech jsou často sjednané nebo neplánované násilné střety chuligánů mimo stadiony. Jedná se o vandalské, výtržnické nebo násilné porušení právních nebo společenských norem s minimální vazbou na sport. Akce se nejčastěji konají na parkovištích, ulicích, parcích, v okolí stadionů, na nádraží. V poslední době se zdejší chuligánské skupiny domlouvají mimo výše uvedená místa. Čím dál častěji se místem soubojů stávají louky a parky v dostatečné vzdálenosti od stadionu, od obydlených částí měst, někdy i několik kilometrů vzdálená místa od města, kde se pořádá sportovní utkání. Policie se informace o konání takového střetu dozvídá buď po skončení souboje, nebo až na poslední chvíli. V minulosti jsme se setkali s přepadáním klubů a hospod, které byli základnou nepřátelských chuligánů. Konaly se nejčastěji pěstní souboje, dost často byly používány ruční zbraně tzv. boxery, někdy se i objevily střelné zbraně. V současné době je mezi jednotlivými skupinami nepsaná dohoda, že při vzájemném souboji nesmí být žádné zbraně, jedná se pouze o pěstní souboj, obě skupiny musí být ve stejném počtu, vždy se jedná o střet jeden na jednoho. Pokud jeden z nich upadne na zem a je zraněný, neměl bych souboj mezi touto dvojicí pokračovat. Věkové rozmezí mezi členy skupin je v současnosti od 14 – 30 let.

Fotbalová utkání jsou často místem rasistických projevů fotbalových chuligánů. Rasismus se začal objevovat tam, kde se na hřištích objevovalo stále více černošských i dalších „barevných“ hráčů. Rasisticky se projevují nejen chuligánské gangy, ale přidávají se i ostatní části publika. Ve výjimečných případech je fotbalové chuligánství propojeno s organizovaným zločinem. Byly zjištěny případy, kdy chuligánské gangy při výjezdech za hranice pašovaly drogy či jiné ilegální zboží, popř. byly využívány pro majetkovou i násilnou kriminalitu. Při výjezdech do vzdálených míst České republiky autobusy, fotbaloví rádobý fanoušci opakovaně přepadali u dálnice čerpací stanice, kdy jsme v médiích mohli často vidět záběry z kamerového systému čerpací stanice tzv. rabování, kdy tito fanoušci, ovlivnění alkoholem, brali vše, co jim přišlo pod ruce. Na výjezdy největších chuligánských skupin v ČR v současné době dohlíží policie a to již od počátku výjezdu, kdy autobusy fanoušků pak doprovází zpět na hranice domovského města. Takové opatření mnohonásobně snižuje možnost přepadení čerpací stanice, na které se tradičně konají pravidelné zastávky.

Fotbalové chuligány můžeme rozdělit podle politické orientace na apolitické chuligány, kteří nemají zájem o politiku v souvislosti se svojí chuligánkou činností, dále na ultrapravicové a ultralevicové chuligány. (Mareš, Smolík, Suchánek, Brno: 2004., s. 44 - 55)

Abychom pochopili chování fotbalových chuligánů, musíme vzít úvahu to, že většina pochází z nižších sociálních vrstev společnosti, má nízkou úroveň vzdělanosti, nízký kredit profesní příslušnosti, vyhledává vzrušující a nebezpečné situace a nápadně ukazuje svoji maskulinitu, neboli svoje mužské rysy chování. Tyto koncepce se určitou dobu jevily jako uspokojující, ale ukázalo se, že spojovat chuligánství s nejnižšími sociálními vrstvami společnosti je nesprávné. Vždyť podpora fotbalového klubu při zápasech konaných v zahraničí stojí nemalé finanční prostředky a samotný počet zápasů neustále roste. (King, Knight, Brno: 2005., s. 12 - 23)

Fotbalový chuligáni netvoří jednodílný celek a můžeme klasifikovat sedm typů sociálních rolí mezi aktivními osobami v hledišti. Všem těmto rolím přisoudili určitý význam, patrný z jejich pojmenování, který je pro život v hledišti charakteristický a zajišťuje jeho funkčnost. Pojmenování je v anglickém jazyce, neboť toto rozdělení

chuligánů pochází z Anglie. Podle významu je zřejmé, že tento popis je totožný se skupinami i na našich stadionech.

„Marsh, Rosser a Harré (1978) vytvořili klasifikaci 7 sociálních rolí, které definovali podle chování jednotlivých aktérů na základě mnoha studií a zúčastněných pozorování.

Rozdělení chuligánů:

1. **caller** – je ústřední postavou při vzniku chorálů, zpěvů, pokřiků. Reaguje jako první na pokřiky soupeřových fanoušků.
2. **aggro leader** – tito útočníci stojí vždy v první řadě, pokud vznikne konflikt s rivalitní skupinou. Příležitostně používají i různé druhy zbraní.
3. **nutter** („šásek“) – jehož chování ostatní vnímají jako potřeštěné, šílené či bláznivé
4. **hooligan** („chuligán“)
5. **organizer** („organizátor“)
6. **fighter** („rváč“) – jsou aktivní při střetu s jinou skupinou
7. **heavy drinkem** („opilec“) – dovede vypít velké množství alkoholu (nejčastěji pivo), na fotbalových zápasech se objevuje pod vlivem alkoholu.“ (*Půček, Brno: 2007, s. 9 - 13*)

Jestli je z výše uvedeného patrné, že fotbaloví chuligáni jsou drsní hoši, tak vězte, že se mezi nimi objevují i ženy. Je možné vymezit čtyři typy žen z chuligánských struktur podle rolí, které hrají ve vztahu k fotbalovému násilí:

1. ženy, které hrají aktivní roli, jsou oběťmi násilí. Jsou napadány proto, že fotbal je považován za mužskou záležitost a přítomnost žen v hledišti, či dokonce přímo v kotli je vnímána jako rušivá či nepatřičná.
2. ženy, které hrají pasivní roli ve vztahu k násilnému jednání mužů, a tím je nepřímo posilují, protože je nepřerušují.
3. ženy, které svým obdivem posilují násilné jednání mužů. Tyto ženy přímo násilné jednání nerealizují, ale akceptují je a nezřídka je i obdivují. Přispívají i k rozšiřování násilí (pořizují videonahrávky a fotografie násilných střetů, objednávají autobusy k výjezdům atd.).
4. ženy, které samy realizují násilí, a to nejenom vůči ženám ze zneprátelených gangů, ale i přímo vůči mužským chuligánům. (Mareš, Smolík, Suchánek., Brno: 2004., s. 52 - 71)

Dalším možným kritériem členění fotbalového chuligánství by mohlo být to, zda chuligáni jednájí jako stoupenci klubů nebo národních týmů. Zde je zřejmé, že ve většině případů se pro zápasy národních týmů odkládá rivalita chuligánských skupina z jedné země, což je hlavně v České republice hodně častý jev. Pak můžeme spatřit na zápase naší reprezentace vedle sebe fanouška Baníku Ostrava a vedle něj velkého nepřítele z Prahy, který je fanouškem Sparty a oba fandí jednohlasně reprezentačnímu týmu.

Bylo by taktéž možné nalézt velké množství různých dalších rozdělovacích kritérií. K pochopení procesů uvnitř chuligánské scény a příčin fotbalového chuligánství by však již další typologie mnoho nepřinesly.

1.2 Psychologická a sociologická vysvětlení diváckého násilí

Jako jedny z prvních, po náhlém výskytu fotbalového násilí v šedesátých letech minulého století, si získaly pozornost psychologické koncepce, které kladly vinu za násilnost agresivním a nepřizpůsobivým jednotlivcům přítomným v jistém počtu v každé populaci a vnímaným jako provokatéři. Pro tyto provokatéry byl fotbal prostředím k agresivnímu řešení vlastních frustrací a patologických násilných sklonnů. Vhodným řešením byla přísné vyloučení takovýchto příznivců od obyčejných diváků.

Tyto závěry však byly později víceméně odmítnuty, neboť mezi fotbalovými výtržníky bylo identifikováno množství lidí, kteří rozhodně nemohli být považováni za osoby sociálně nepřizpůsobivé a abnormálně temperamentní a násilnické.

Gerrit Valk o téměř třicet let později konstatuje, že neexistuje žádný systematický vztah mezi fotbalovým vandalismem a sociálním prostředím jeho původců, tedy že fotbaloví chuligáni pocházející ze všech představitelných sociálních vrstev. (*Smolík, Brno: 2002, s. 8 – 36*)

Zdá se, že nejobecnější myšlenkovou platformou vysvětlující fotbalové chuligánství se staly teorie nazírající na tento fenomén z hlediska subkulturních souvislostí – hooligans počali být zkoumáni jako další specifická subkultura.

Subkultura je osobitá menšinová kultura v rámci kultury většinové. Mezi minoritní a majoritní kulturou panuje často pnutí, někdy vyústující v konflikty. Subkulturou také můžeme rozumět soubor specifických norem, hodnot, vzorců chování jistého životního stylu, která charakterizuje tuto určitou skupinu v rámci širšího společenství. Na sportovním poli subkulturou rozumíme zejména specifické způsoby chování, či divácky vyhocený postoj ke sportovním činnostem. (<http://cs.wikipedia.org>)

Subkultura bývá zmiňována v souvislosti s určitým stupněm vydělení jednotlivců a skupin, kteří mají něco společného, z větších sociálních celků, k nimž patří. Pokud se dá odlišit od hodnotových vzorců dominantní kultury posoudit jako velmi výrazné a působící proti nim, užívá se termín kontrakultura. (<http://cs.wikipedia.org>)

Subkultura je často také prostředím, v němž je tolerováno a provozováno něco, co je majoritou považováno za deviantní nebo co skutečně deviantní je – potom obvykle bývá ostatní společností odmítána, odsuzována, stavěna do podřadné pozice. Pokud není považována přímo za deviantní, požívá v očích majority alespoň vědomí jinakosti a odlišnosti. Zkoumáme-li problém fotbalového fandění, pak můžeme zmínit, že jde o sociologicky zajímavý projev utváření specifických forem sociální identity. (<http://cs.wikipedia.org/>)

Subkultura poskytuje prostor pro interakci, sdílení hodnot s podobně většinově „nepřízřívobivými“ jedinci a pocit ochrany před případnými odsudky ze strany ostatních i možnost kompenzace nenaplněného statusu v rámci majoritní společnosti. Jednoduše řečeno, může subkultura usnadnit snahu každého člověka někam patřit a mít zde slušnou pozici.

Z typizovaných nositelů rolí v subkultuře fanoušku vyplynulo, že jejich individuální podíl na vyvolávání nepokojů a násilnosti se liší. Skutečných problémových jedinců, tvořících tzv. tvrdé jádro, je vždy mezi jedinci relativně malé množství, ale početnější umírněnější jedinci, kteří obklopují, hradí v některých případech důležitou úlohu – jejich aktivní či pasivní podpora nebo nesouhlas přispívá k eskalaci nebo utlumení rodícího se konfliktu. (*Sekot, Brno: 2004, s. 36*)

Není zcela jednoznačně určena příčina, která vedla k vytvoření menšinové subkultury chuligánů mezi běžnými fotbalovými diváky, jejichž projevy je možno pozorovat v mnoha zemích. Ti, kteří se k ní hlásí nebo jsou za její příslušníky považováni, praktikují při příležitostech spojených s fotbalovým utkáním specifické způsoby jednání.

2. Fotbalové divácké násilí v Anglii

„Na vznik fotbalu v Anglii je známá celá řada hypotéz. Podle jedné je původ fotbalu spojován s příchodem římských legií do Anglie, podle druhé hypotézy ho měli přinést do Anglie Dánové a existuje i hypotéza, že fotbal je spojen s Vikingy. Od 12. století je spjat s životem měst a vesnic. Od 13. století se datují i písemné zprávy o fotbalu. Fotbal byl v této době považován za hrubou hru pro nižší společenské vrstvy, spojenou často s požíváním alkoholu a pravidelnými výtržnostmi. Hra neměla žádná pravidla, jednalo se vlastně jen o urputnou rvačku o míč. Hry se zúčastnilo až několik set hráčů z každého družstva, cílem bylo dosáhnout míč do soupeřovy brány. Tato forma lidového fotbalu přinášela poškozování soukromého i veřejného majetku. Z důvodů výtržností a násilností při fotbalu docházelo v průběhu 14. až 18. století k opakovaným zákazům této lidové zábavy.“ *(Půček, Brno: 2007, s. 17)*

„Obliba fotbalu ale rostla. V roce 1863 vznikla fotbalová asociace, která vytvořila pravidla fotbalu, poté se stal tento sport konečně mírnějším. V roce 1888 byla založena anglická liga fotbalu. V 70. a 80. letech 19. století začaly vznikat dělnické fotbalové kluby. Se stoupajícím zájmem o finálová utkání fotbalového poháru anglické fotbalové asociace stoupal i počet diváků. V letech 1895 – 1897 Anglická fotbalová asociace uzavřela 21 hřišť a napomínala 23 klubů pro špatné chování diváků.“ *(Půček, Brno: 2007, s. 17.)*

Na začátku 20. století docházelo k neorganizovaným vniknutím na hřiště, které byly vyvolány rozhodčími, kteří dle útočníků špatně rozhodovali nebo hráči, kteří špatně hráli. V této době byly zprávy o násilnostech fanoušků uváděny v tisku jen výjimečně. *(Slepička, Praha: 1990, s. 48 - 93)*

K poklesu davových násilností došlo po první a během druhé světové války. Vzrostl i počet žen navštěvujících fotbalové zápasy. Nadále však docházelo k jednotlivým incidentům, které však byly popisovány jako incidenty jednotlivých fanoušků, kteří měli menší schopnosti sebeovládání. Mezistátní utkání v tomto období byla využívána k prezentaci národních myšlenek a k formování nacionalistického myšlení a citění.

„Po druhé světové válce oblíbenost fotbalu rekordně stoupla, což se projevilo i v jeho návštěvnosti. Regenerace britského hospodářství, mechanizace a automatizace na konci padesátých let přinesla mimo jiné i nárůst počtu mladých lidí bez perspektivy a jasného životního cíle. Z těchto sociálních vrstev dochází ke vzniku několika proudů a subkultur mládeže, které se podílely na vzniku fotbalového chuligánství. Jednou z prvních subkultur byli tzv. Teddy boys, kteří měli svůj styl oblékání, účesu, tance a hudby. Byli obviňováni z narůstajících davových násilností během fotbalových zápasů. Pro neorganizovanost a nestrukturovanost skupin se však nedá ještě mluvit o fotbalovém chuligánství.“ (Půček, Brno: 2007, s. 18)

„Na počátku šedesátých let byly Teddy boys nahrazeni tzv. mods a rockery, kteří představovali rozdílný styl i hodnoty. Střety mezi nimi rozdělil Londýn na sféry vlivu i podle klubových příslušností. V polovině šedesátých let se mods rozdělily do dvou skupin. První, tzv. módní mods, se více orientovala na luxusní životní styl. Druhá, tvrdí mod či gang mods, vytvořila předstupeň vývoje skinheads subkultury. Jejich hlavním rozlišovacím znakem se staly krátké vlasy, obepnuté džíny, šle přes kostkované košile a vysoké pracovní boty, což byly některé znaky charakteristické pro skinheadskou uniformu. Další subkulturou, která ovlivnila skinheads a fotbalové chuligány, byli tzv. rude boys. Byla ovlivňována kulturou, hudbou, životním stylem jamajských a dalších karibských přistěhovalců.“ (Půček, Brno: 2007, s. 18)

Skinheads se objevují někdy okolo roku 1967. Nejdříve se jim říkalo hard mods nebo boot-boys. Skinheadské party se objevovaly ve všech větších městech po celé Anglii. Skinheadský životní styl spočíval v pití alkoholu, v častých návštěvách koncertů, rvačkách s jinými partami, návštěvami fotbalových zápasů, při kterých docházelo k pravidelným bitkám a k násilí. Na konci šedesátých let začalo docházet i k rasistickým útokům skinheads proti přistěhovalcům. Pro skinheads byl a je typický krátký účes nebo úplně vyholená hlava, těžké pracovní boty. Někteří skinheads měli boty vybaveny ocelovou špičkou, která se pak již dala označit jako nebezpečná zbraň.

Vznik skinheads a fotbalového chuligánství je vzájemně provázán. Popularita fotbalu v šedesátých letech rostla a fotbalové násilí se stalo průvodním jevem kopané. Docházelo ke vzniku velkých skupin fotbalových fanoušků, kteří na utkání cestovali

především vlakem. Skinheads pravidelně podporovali svůj oblíbený klub, střetávali se s fanoušky hostujících mužstev a snažili se bránit okolí fotbalového stadiónu, či čtvrt města před příchodem jiných chuligánských partiček v den fotbalového utkání. Pokud bylo třeba podporovat anglický národní tým, byla dočasně pozapomenuta i rivalita fanoušků. (*King, Knight, Brno: 2005, s. 33 - 57*)

V druhé polovině šedesátých let vznikaly chuligánské gangy, které neměly spojitost s žádným fotbalovým týmem. Jejich členy byli skinheadi a širší část militantní mládeže z tzv. „pracující třídy“. Tyto skupiny se také pojmenovaly odlišně od fotbalových týmů. Jejich cílem bylo dobytí znepráteleného kotle a ukořistit co nejvíce týmové výstroje. Soupeření bylo chápáno jako bitva s různými zbraněmi.

K velkému ovlivnění fotbalového chuligánství došlo s rozvojem médií. Barvitě vyličenými incidenty na stadionech vyprovokovala morální paniku ve vztahu k fotbalovým fanouškům a požadovala tvrdou odezvu ve sjednávání práva a řádu. Média našla ve fotbalovém chuligánství atraktivní náměť, který se často užíval pro zvýšení prodeje.

Koncem šedesátých let se z fotbalového fandění vyvíjí fotbalové chuligánství. Podstatu změny lze charakterizovat jako přechod od násilností, které souvisely s fotbalovým zápasem, k násilnostem, které už s fotbalovým zápasem nemají nic společného. Násilníci jsou organizované skupiny, jejichž agrese směřuje na policii, fanoušky soupeře a pořadatelské službě.

Fotbaloví hooligans v průběhu sedmdesátých a osmdesátých let změnili celkový image. Opustili vizáž skinheads a začali se orientovat se na obyčejné lidové oblečení. Jednotlivé chuligánské skupiny vznikaly u prvoligových i divizních fotbalových týmů. Zvyšovala se organizovanost a strukturovanost gangů. V sedmdesátých letech bylo fotbalové chuligánství rozšířeným jevem, které se dostávalo do popředí zájmu britských oficiálních míst a fotbalových organizací se stálým zájmem médií. Za fotbalové chuligánství byla klubům zavírána hřiště, hrozily pokuty a tresty, zvyšovala se bezpečnostní opatření přímo na stadionech. Z těchto důvodů se boje přesouvaly ze stadionů do ulic, protože bylo stále obtížnější vyvolat střety na stadionech. Díky tomu,

že anglické týmy hrávaly pravidelně pohárové zápasy, začalo se fotbalové chuligánství šířit i do ostatních zemí. K tomuto pomohly i zápasy anglického národního týmu. (Mareš, Smolík, Suchánek, Brno: 2004, s. 45 – 67)

V osmdesátých letech se problém anglického fotbalového chuligánství dostal na vrchol své nebezpečnosti a problematičnosti, docházelo k zesilování xenofobních a rasistických útoků na hráče jiné barvy pleti. Problém s fotbalovým chuligánstvím byl

vygradován v roce 1985 v Belgii na stadionu Heysel v Bruselu, kde se odehrál jeden z nejkrvavějších incidentů v celé své historii.

Obrázek č. 1, Tragédie v Bruselu, autor:www.wikipedie.cz

Je právě 29. května 1985 a na neutrální půdě v Belgii se schyluje k finálovému utkání Evropského poháru mezi anglickým FC Liverpool a italským Juventusem Turín. Ještě před samotným zápasem se na trávníku objevují mladí belgičtí fotbalisté ke zkrácenému přátelskému utkání. Alkoholem posilnění angličtí fanoušci už nedokážou rozeznat, že po hrací ploše neběhají jejich favorité. První šarvátky rozpoutávají během předehrávaného zápasu. Na tábor italských tifosi vrhají zapálené dýmovnice, prolamují plot, který je od nich odděluje. Italové (zdaleka ne hooligans) se snaží utéci. Někteří přelézají obvodovou zeď stadionu, jiní se na ni jen tlačí. Pod náparem těl chatrná stavba neobstojí. Zeď padá a pod jejími troskami umírá 39 lidí, většinou Italů, dalších 600 zůstává zraněno viz. obrázek č. 1.

Bez ohledu na zmařené lidské životy násilnosti pokračují. Italové by se rádi pomstili, ale to už je k liverpoolskému kotli nepouští policie. Samotné finálové utkání je zahájeno. Nakonec po sporné penaltě získává evropský titul italský Juventus. Podle prohlášení oficiálního pozorovatele UEFA jsou za tragédií odpovědní angličtí fanoušci.

Za tento incident jsou nakonec anglické kluby na pět let vyloučeny ze všech evropských soutěží.

Rowdies patří k britskému koloritu stejně jako královská rodina, čajové dýchánky, koňské dostihy nebo skupina Beatles. Na severozápadě Anglie se tradičně koná derby mezi odvěkými rivaly a zároveň nejúspěšnějšími kluby britské Premier League mezi FC Liverpool a Manchester United. V současné době zápasy této ligy vysílá pravidelně v sobotu odpoledne v přímém přenosu česká televize Prima. Oba týmy mají s fenoménem hooligans zkušeností více než dost. Zatímco liverpoolští rowdies jsou vyhlášení hlavně mimo britské ostrovy, ti z Manchesteru jsou doma nejaktivnější. Alespoň o tom vypovídají policejní statistiky o jejich zatčení. V roce 2004 britská policie vsadila do vězení na 160 hooligans patřící k manchesterské Rudé Armádě. Toto číslo je dvojnásobkem s jakýmkoliv jiným týmem Premier League.

Problém Hooligans si začala britská vláda uvědomovat až v šedesátých letech minulého století. Od osmdesátých let se začíná s přestavbou stadionů tak, aby byly bezpečnější, zavádí se místa pouze k sezení, instalují se monitorovací kamerové systémy na všechny stadiony, zavádějí se evidence chuligánů, které vytvářejí specializované instituce v rámci bezpečnostních složek, např. zpravodajská síť Football Intelligence Unit, která pracuje pod záštitou National Criminal Intelligence Services. Policie rozdává zákazy vstupů na stadiony. V tomto je Anglie mnohem dál než jiné evropské země, kde ovšem neměli až takové problémy s chuligány jako v Anglii. Jak sami můžeme pravidelně sledovat v televizních přenosech ze zápasů Premier League, je v současné době kopaná v Anglii celospolečenský fenomén, do kterého bylo vloženo mnoho finančních prostředků. Byly postaveny moderní fotbalové arény, které svým vybavením představují luxusní sídla bohatých aristokratů. Ochozy jsou posunuty až k hrací ploše, divák má tak mnohem větší kontakt s hrou a hlavně protagonisty na hřišti. Nikde nejsou vidět zábrany, oplocení mezi fanoušky obou týmů a přesto se mezi nimi nedojde k žádné strkanici. Taktéž můžeme vidět v hledišti maminky s dětmi oblečenými do barev svého oblíbeného týmu.

Každý z fanoušků si je vědom, že na stadionu je několik monitorovacích kamer, které následně mohou identifikovat násilníka. Policií poté může být vydán zákaz vstupu na stadión a to i na několik let, před vstupem na stadion je důsledná kontrola fanoušků. Přísná opatření a zákaz vstupu rváčů na stadiony prakticky omezily střety fanoušků přímo na stadionech. Tito se však rvou na městských prostranstvích a v zahraničí, kde navazují kontakty s podobně zaměřenými lidmi. Aby se vyhnuli překvapení v podobě policie, používají moderní komunikační technologie v podobě mobilního telefonu a internetové sítě.

Při zápasech mezi anglickými kluby je tak dnes klid. Zdejší hooligans se stávají časovanou bombou, jen když vyjedou za kanál La Manche, ale i tady platí, že v současnosti na mezinárodních soutěžích nedošlo ze strany anglických rowdies k žádnému vážnějšímu incidentu.

Jen tak pro zajímavost, ve Velké Británii platí, že problém fotbalových chuligánů není vyhrazen jen pro ty největší, nejslavnější a ekonomicky nejsilnější kluby. Příkladem je tým Millwall z jihovýchodního Londýna. Jeho chuligány policie označuje za nejnebezpečnější v zemi. V severní Anglii se pro změnu nachází chudé městečko Burnley se svým fotbalovým klubem. Jak se ukazuje, chudoba jde s rozvojem fenoménu hooligans ruku v ruce a je pro něj doslova živnou půdou. Zdejší fotbaloví násilníci si dávají jméno SUICIDE SQUAD (sebevražedné komando), které už samo o sobě vypovídá o mnohém.

3. Fotbalové chuligánství v Evropě

Výše uvedené obecné okolnosti spojované s fotbalovým násilím v Anglii se staly později převažujícími také ve většině ostatních zemí Evropy, kam se rozšířily v průběhu sedmdesátých let. Někteří odborníci se domnívají, že britský styl fotbalového chuligánství, po který se kromě zmiňovaných znaků stala typickou také vysoká míra konzumace alkoholu ve dnech zápasů, a často také transparentní projevy nacionalismu, rasismu a xenofobie, ze své země exportovali příznivci anglických týmů účastnících se pohárových soutěží a zápasů reprezentace. Jejich výjezdy na evropský kontinent byly vždy důvodem k obavám a velkým bezpečnostním opatřením.

Nutno poznamenat, že přestože britští hooligans jsou svými početnými následníky považováni za vzory a jejich jednání je do velké míry napodobováno a přejímáno, ne ve všech zemích se tato agresivní podoba fotbalového fandovství ujala. Dá se však říci, že podoba fotbalového fandovství i násilností má také svá specifika. Jistě ale není náhodou, že se skupiny radikálních fanoušků po celé Evropě často pojmenovávají anglickými názvy, fanoušci nosí britské symboly či šály britských klubů a přejímají chorály a pokřiky.

Dá se říci, že v západní Evropě je stále oblíbenější „chuligánská turistika“, kdy především britští, ale i nizozemští nebo němečtí fanoušci cestují na zápasy „svého“ týmu do sousedních evropských zemí s násilnými záměry. Po Velké Británii, kde k násilí dochází při 12 % zápasů, jsou nejzávažněji spjaté s problémy s fotbalem v Itálii, Německu, Nizozemí a Belgii. Míra fotbalového násilí je ve všech těchto zemích zhruba podobná, k incidentům dochází asi na 10 % zápasů, asi 10 % fanoušků je nyní klasifikováno jako násilníci. Určit, ale zřejmě méně rozsáhlé problémy s fotbalovým násilím se vyskytují i v Rakousku, Švédsku, Dánsku. V Dánsku nově vznikla nenásilná a karnevalová fanouškovská kultura tzv. „roliganů“. K násilí sporadicky dochází i ve Francii, Španělsku, Portugalsku a Švýcarsku, nelze ovšem zatím říci, že by fotbalové chuligánství v těchto zemích představovalo závažný problém. Násilí se také vyskytuje v Řecku, České republice, Albánii a Turecku. (Mareš, Smolík, Suchánek, Brno: 2004, s. 45 – 67)

Fotbalové chuligánství není zjevně čistě „anglická nemoc“, tradice britského chuligánství jej však značně ovlivňuje. V posledních několika letech se po Evropě začaly šířit některé prvky „jihoevropského modelu“, například latinské zpěvy a hudební skupiny. Podle jednoho výzkumu 20 % německých fanoušků prohlásilo, že sympatizují s neonacistickým hnutím. V mnoha případech ovšem rasistické symboly a slogany nejspíš nevyjadřují politické přesvědčení, nýbrž mají jen šokovat a provokovat.

Fotbalové chuligánství je kromě toho převážně mužským fenoménem. Tato mužná kultura se často spojuje se sklonem k nadměrnému pití. Alkohol ovšem není jednoduše „příčinou“ chuligánství. Jeho role je kulturně a situačně specifická. Kupříkladu dánští, skotští a irští fotbaloví příznivci sice dost možná konzumují značné množství alkoholu, patří však v celoevropském měřítku k nejméně násilnickým fanouškům. Naproti tomu italské „ultras“ téměř nepijí alkohol, dovedou se však chovat velmi násilnicky.

Následující řádky popisují evropské země s vývojem fotbalového chuligánství v posledních letech. K nejvíce problematickým příznivcům fotbalu patří také fanoušci polských a ruských klubů. Může to souviset s vysokou mírou nezaměstnanosti mezi mladými. Při jejich střetech mohou být použity nože, kovové tyče nebo dokonce zápalné láhve. Ve Francii divácké násilí narůstá, zřejmě v souvislosti s obtížnou hospodářskou situací a vysokou nezaměstnaností mladých lidí. V Německu počet násilných činů spojených se sportovními utkáními se celkově snižuje, neboť pořadatelé se snaží s fanoušky systematicky pracovat. V Itálii roste vandalismus už několik let po sobě. Španělsko bylo dlouho diváckému násilí ušetřeno, nyní tu však při mistrovských zápasech mají problém se zvládnutím davu. Úřady se teprve učí reagovat.

3.1. Západní Evropa

Skotsko

Pro tuto zemi je typické spojení fotbalu a náboženství způsobné historickým vývojem. Skotští katolíci a protestanti se mnoho let identifikovali s mužstvy, která reprezentovala jejich bydliště i víru. Charakteristickým prvkem skotského fandovství je zvýšená konzumace alkoholu, která neodmyslitelně patří k fotbalu. První nepokoje propukly již v roce 1909 při finále mezi příznivci klubů z Glasgow.

Fotbal je v Glasgow opravdovým svátkem. V den zápasu svého klubu se fanoušci oblečou do odpovídajícího oděvu, jenž reprezentuje jejich klub a vyrazí nejčastěji do své oblíbené hospůdky, aby se setkali s kamarády před vlastním utkáním. Jen výjimečně na zápasy nechodí celá rodina. Největší zájem pak je tradiční duel dvou odvěkých rivalů Celticu a Rangers, který se odehrává nejméně čtyřikrát do roka a při němž hraje podstatnou roli také náboženské cítění. Celtic je jedním z nejstarších fotbalových klubů nejen ve Skotsku ale i na světě. Vznikl v roce 1888 jako klub irských katolických přistěhovalců. Tradičním soupeřem Celticu je další glasgowský tým Rangers FC, klub skotské protestantské majority.

V moderní historii se na počátku osmdesátých let vytváří početná tzv. Tartan Army, která provázela skotský národní tým. Byla typická požíváním alkoholu a bouřlivými oslavami, ne však násilnickým projevem. Vznikají též tzv. casuals, formující se v osmdesátých letech. Ti už zasahují do střetů chuligánů. Při reprezentačních střetnutích dochází ke slučování chuligánských skupin, zejména pak při utkáních proti Anglii.

Německo

Chuligánství se začalo projevovat v Německu již v sedmdesátých letech a bylo běžným jevem v osmdesátých a devadesátých letech. Na území někdejší NDR žádné chuligánské skupiny neexistovaly. Změna přišla po roce 1989 v souvislosti se sjednocením Německa. Německá chuligánská scéna je často spojována s extrémně pravicovými postoji. Při některých východoněmeckých klubech existují dokonce chuligánské skupiny HOONARA, což je zkratka slov HOOligans Namis RAsist (chuligáni – nacionalisté – rasisti). *(Mareš, Smolík, Suchánek, Brno: 2004, s. 45 – 68)*

V současné době střety chuligánů mají svá jasná pravidla. V SRN je v současné době divácké násilí spojené s fotbalovými zápasy bráno jako velmi vážný společenský problém. Proti skupinám fotbalových chuligánů je veden nekompromisní postup ze strany bezpečnostních složek jednotlivých fotbalových klubů. Kluby spolupracují velmi úzce s policií, především při výměně informací o problémových chuligánech či při zajišťování bezpečnosti na rizikových zápasech. U nejnebezpečnějších chuligánů provádí policie důkladný monitoring, jehož součástí jsou kartotéky nejagresivnějších rváčů. Osoby uvedené na seznamu mají zákaz vstupu na německé fotbalové stadiony.

Za hlavní chuligánské skupiny v Německu jsou považovány ty, které působí při týmech Bayernu Mnichov, Bielefeldu, Hamburgu, Karlsruhe, St. Pauli, Schalke 04.

Itálie

Italské fandovství má dlouholetou tradici. Na začátku osmdesátých let byli italští chuligáni úzce spjati s hnutím skinheads. I zde však jejich éra odezněla. V současnosti se prezentují při fotbalových zápasech italští tifosi a radikálnější skupiny tzv. ultras. Pro ultras jsou typické předem promyšlené choreografické prvky, které symbolizují jednotu a oddanost ultras skupin. K atmosféře patří i zpívání chorálů, které často souvisí s historií klubu či samotné ultras skupiny.

Italské radikální skupiny jsou více politizované, takže při fotbalových zápasech dochází často k propagandě politických názorů. Politická orientace jednotlivých skupin by se dala označit jako extrémně pravicová, např. Ultras Lazio Řím – skupiny Viking, Veterani. Působí zde však i skupiny, které jsou orientovány antifašisticky a antirasisticky, např. FC Empoli – gangy Rangers a Desperados, nebo AC Perugia – skupiny Rudá armáda, Red Lair.

3.2. Východní Evropa

Maďarsko

Vlivem západoevropských vzorů (především Itálie) vznikaly skupiny tzv. ultras. Ty jsou dnes u většiny fotbalových klubů. Jsou oficiálně zaregistrované a působí tak jako fankluby.

Skupiny chuligánů se v zemi objevují již v průběhu osmdesátých let minulého století. Na stadionech se chuligáni nacházejí ve vyhrazených sektorech a stojí mimo obyčejných fanoušků, ale i ultras. V sektoru si řídí pořádek sami, pořadatelská služba je složena ze starých a respektovaných chuligánů. Nejvíce projevů násilí nacházíme u nepřátelenských skupin budapeštských klubů a to Ujpest a Ferencvaros, kdy jsou k vidění pravidelně střety obou táborů. Velká část maďarských chuligánů se hlásí k ultrapravicové orientaci. Při fotbalových utkáních národního týmu udržují vzájemné příměří a nedochází zde k napadání. V zápasech evropských pohárů jsou neaktivnější

chuligáni Ferencvarose. Fanoušci klubů v současné době nepreferují žádnou mimořádnou symboliku. Poznáme je podle oblečení v klubových barvách, nejčastěji to jsou šály a čepice. Pravidelností je oblečení značek jako Pitbull, Everlast, Lonsdale atd., což jsou značky oděvů, které již v minulosti měli v oblíbenosti nejčastěji příznivci hnutí skinheads. (časopis *Epocha* č. 05/08 – článek *Hooligans: vyhrát, nebo zemřít*)

Polsko

Fenomén diváckého násilí je v Polsku rozšířen, organizované skupiny fotbalových chuligánů nejsou záležitostí jen velkých klubů, ale tvoří se i u málo známých celků hrající nižší soutěže. Z toho plyne velmi vysoká pravděpodobnost střetu. Polští fotbaloví chuligáni mají propracované zásady vlastního chování. V posledních letech se v Polsku uplatňuje princip předem domluvených soubojů pouze chuligánských skupin. Stále více je propagován rovněž zákaz užívání zbraní, které jsou ve vzájemných potyčkách polských fotbalových chuligánů poměrně rozšířeným fenoménem. Specifikem je velmi rozšířené navazování přátelských družeb mezi chuligánskými skupinami různých, často značně geograficky vzdálených měst. Družby často přesahují i hranice státu – Katowice

Obr. č. 2, Ze zápasu Górnik Łęczna - GKS Katowice, autor: www.chachari.cz

vzájemný smír mezi jednotlivými chuligánskými skupinami, čímž se podstatně odlišují do chování ostatních chuligánů jiných zemí.

(časopis *Epocha* č. 05/08 – článek *Hooligans: vyhrát, nebo zemřít*)

Slovensko

První skupiny se začaly utvářet v polovině devadesátých let minulého století např. Nitra, Red Black Warriors při Spartaku Trnava, Belasí Fanatici při Slovanu Bratislava viz. obr. č. 4. V té době dochází k navazování koalic zaměřených proti fanouškům Slovanu Bratislava, které se ale časem rozpadají. Ke střetům dochází hlavně při vzájemných zápasech celků Slovan Bratislava – Spartak Trnava, Trnava – Nitra, Slovan – Košice. Slovenští chuligáni též navazují spojení s fanoušky z České republiky a Polska. Nejznámější je spojení chuligánů Slovanu Bratislava, kteří udržují kontakty

Obr. č. 4, Ze zápasu Slovanu Bratislava,
autor: www.hooligans.xmsites.com

s brněnskými chuligány nebo spojení Trnava – Baník Ostrava - Katowice. Při utkání slovenské fotbalové reprezentace udržují slovenští chuligáni smír a nedochází mezi nimi k žádným střetům. (časopis *Epocha* č. 05/08 – článek *Hooligans: vyhrát, nebo zemřít*)

Státy bývalé Jugoslávie

Obecně lze říci, že chuligánství můžeme spatřit v osmdesátých letech minulého století. Většina působících chuligánských skupin je nacionalistického ražení, které souvisí s předválečným uspořádáním bývalé Jugoslávie.

První organizovaná skupina vznikla již roku 1950. Sdružovala příznivce Hajduku Split a nesl název Torcida viz. obr. č. 5. Vystoupení Torcidy se datuje již ve stejném roce během utkání s týmem Crvena Zvezda Beograd. Pod vlivem komunistických úřadů byla rozpuštěna. Během osmdesátých let 20. století dochází k náhlému nárůstu násilí. Vznikají nejvýznamnější skupiny Crvena Zvezda Beograd, Partizan Beograd, Dinamo Záhřeb, Hajduk Split. Rovněž v evropských pohárech docházelo k násilí, kdy v utkání Tottenhamu Hotspurs s Hajdukem Split zemřel jeden fanoušek.

Největší nepokoje však doprovázely utkání při vzájemných zápasech s chorvatskými a srbskými týmy. Zápasy se postupně stávaly místem vyjádření nacionalistických postojů. Spousta členů se též aktivně účastnila válek na území bývalé Jugoslávie. V Srbsku se nejvíce násilně projevují příznivci Crvené Zvezdy a Partizanu Bělehrad. Násilnosti měly též silně politický podtext. Důvodem byl fakt, že ve vedení fotbalového klubu Partizan stáli lidé spjatí se stranou dnes již svrženého Slobodana Miloševiče. K projevům násilí dochází taktéž v evropských pohárech. V Chorvatsku se před rozpadem státu chuligánské skupiny spojovaly proti srbským příznivcům. Dost často se

pálily vlajky, v současné době jsou v Chorvatsku nejaktivnější fanoušci Dinama Záhřeb a Hajduku Split. V evropských pohárech dochází často k projevům násilí. (časopis Epoque č. 05/08 – článek Hooligans: vyhrát, nebo zemřít)

Obr. č. 5, Ze zápasu Hajduk Split, autor: www.torcida.org

Rusko

Další z výčtu krajín s výskytem extrémních fanoušků je Rusko. Když se teplota vzduchu na stadionu pohybuje okolo čtyř stupňů pod bodem mrazu, není od věci se nějak zahřát. Co takhle se porvat s fanoušky soupeře? Tak takhle uvažují někteří z ruských hooligans, kteří podporují podle počtu titulů nejúspěšnější klub v zemi Spartak Moskva. Tito příznivci začali vytvářet organizovanější skupiny již počátkem sedmdesátých let. V této etapě často docházelo k tomu, že chuligáni jednotlivých moskevských celků potlačili vzájemnou rivalitu a při výjezdech mimo Moskvu utvořili tzv. pakt proti svým protivníkům. Po rozpadu SSSR bylo možno sledovat stagnaci zájmu o fotbalové utkání.

V druhé polovině devadesátých let začaly vznikat první čistě chuligánské gangy. Po pádu komunismu si každý Rus užívá svobody a individualismu po svém. Někteří to vše nachází mezi radikálními sportovními fanoušky. V novém tisíciletí tak ruští chuligáni podle odborníků patří mezi nejobávanější a nejbrutálnější v Evropě. Nejvíce projevů diváckého násilí lze zaznamenat v moskevské aglomeraci u týmů CSKA, Spartak, Dynamo a rovněž při utkání některých moskevských celků s týmem Zenit Petrohrad. Boje se ze stadionů v Rusu přesouvají čím dál častěji do ulic. Domluvit se na bitku není v době mobilních telefonů a internetové sítě velký problém. Policie o ničem nemusí vědět. Bojuje se však i přímo na stadionech a násilí fanoušků se obrací často proti mužům zákona. Na pořádek na stadionu během zápasů musí dohlížet armáda. Na zdejší chuligány policie nestačí. Extrémní fanoušci se na každou bitku velmi dobře připravují, pravidelně navštěvují moskevské sportovní centra a věnují se bojovým spotům. Platí to i pro ženy, které mezi moskevské hooligans patří. Na mezinárodním poli si ruští chuligánové rádi vyřizují účty zejména s polskými nebo ukrajinskými fanoušky. Skupina chuligánů při Spartaku Moskva, kteří si říkají Gladiátoři, se řídí heslem „Vyhrát nebo zemřít“, k čemuž není co dodat. Při utkání národní reprezentace vystupují fotbalové gangy společně. Často je ale na fotbalovém zápase Spartaku Moskva bouřlivá

atmosféra, kdy přítomní fanoušci jsou zaujatí pouze fotbalem, a tito dokážou vytvořit skvělou atmosféru viz. obr. č. 6. (časopis *Epocha* č. 05/08 – článek *Hooligans: vyhrát, nebo zemřít*)

Obr. č. 6, Fanoušci Spartak Moskva, autor:www.hooligans.cz

4. Fotbalové chuligánství v České republice

Fotbal je na světě zdaleka nejpopulárnější sport, hlavně u nás se mu aktivně i pasivně věnují statisíce lidí. Když porovnáme návštěvnost fotbalových utkání u nás a ve vyspělých zemích, není u nás návštěvnost oproti letům minulým tak vysoká, ale i u nás se sejdou na lukrativním zápase nejvyšší soutěže tisíce diváků. Samozřejmě i u nás jsou mezi fanoušky skupiny lidí, kteří nepřicházejí pouze sledovat výkony svých oblíbených hráčů a svého týmu.

Určité nepokoje se i u nás daly zaznamenat již v počátcích české kopané v první polovině minulého století, ty ale nebyly příliš závažné. Jednalo se zde spíše o projevy vášně v souvislosti s děním na fotbalovém hřišti. (*Slepička, Praha: 1990, s. 48 - 93*)

Po nástupu komunismu sloužilo dění v hledištích k primitivnímu vymezení se vůči režimu, nebo k projevům lokálního či regionálního patriotismu. Na mezinárodní úrovni byli diváci umírnění, a to proto, že nemohli náš národní tým ani naše kluby doprovázet do západních zemí, kde se konaly mezinárodní zápasy v evropských pohárech či jen na úrovni přátelského zápasu. Komunistický režim v bývalém Československu potlačoval jakékoliv negativní projevy fotbalových fanoušků či chuligánů. Za zmínku stojí případ z roku 1985, kdy spartanští vlajkonoši totálně zdemolovali vlak, způsobili škodu za několik set tisíc korun. Viníci byli potrestáni a bezpečnostní složky se začaly novým fenoménem důkladněji zabývat. To se jim však nepodařilo a ve druhé polovině osmdesátých let začal narůstat počet násilných incidentů fotbalových chuligánů. (*Mareš, Smolík, Suchánek, Brno: 2004, s. 45 – 68*)

Po listopadové revoluci v roce 1989 a po uvolnění svobody se situace s násilím na stadionech i mimo nich stupňovala. Mimo jiné došlo ke zvýšení kriminality a snížení sociální kontroly v určitých oblastech každodenního života. Na stadionech se začalo objevovat množství mladých fanoušků, často i příslušníků nebo sympatizantů hnutí skinheads. (*Mareš, Smolík, Suchánek, Brno: 2004, s. 45 – 68*)

Zvýšila se organizovanost v hledištích i frekvence návštěv zápasů svého oblíbeného týmu na hřištích svého soupeře. Ty přinášejí příležitost ke střetu s fanoušky protivníka,

množí se také incidenty mimo prostory stadionů a rovněž styl povzbuzování je vizuálně a akusticky působivější, bohužel často i vulgární nebo obsahující rasistické a xenofobní urážky.

V roce 1994 byl v souvislosti s fotbalem zabit první člověk v ČR, když po zápase Benešova s Brnem, byl brněnskými rádoby fanoušky vyhozen z vlaku Š. Kúdela. Zde je zřejmé, že čeští chuligáni našli svoje vzory v Anglii z období let sedmdesátých a osmdesátých. V české republice se většina fanoušků a chuligánů ztotožňuje s (ultra) pravicovými postoji a předsudky. K tomuto se vyjádřil jeden z chuligánů FC Brno, kdy na toto téma konstatoval, že drtivá většina chuligánských skupin východního bloku se hlásí k pravici, ti radikálnější dokonce k extrémní pravici. Dle něj nyní můžeme vidět na stadionech v hojném počtu skupiny skinheads, kteří často tvoří samotné chuligánské skupiny. Liší se podle jednotlivých států, ale vesměs je to všude stejné, kdy může říci, že pravice na stadionech přece jen vládne.

V současnosti má téměř každý prvoligový a druholigový fotbalový klub z většího města část svých příznivců, které je možno označit jako fotbalové chuligány. Tyto chuligánské skupiny se na rozdíl od fanoušků neidentifikují s fotbalovým klubem, ale pouze se svojí skupinou. V definování samotné chuligánské skupiny vzniká její exkluzivita.

K násilí dochází na cestách k utkání i po nich. Některé zápasy jsou Policií České republiky označovány jako rizikové a dochází ke zvýšené pohotovosti bezpečnostních složek před i po zápase. V souvislosti s moderními komunikacemi, jak již bylo psáno dříve, nelze střetům jednotlivých chuligánských skupin zabránit. Tyto střety se odehrávají většinou mimo fotbalové dění. I čeští fotbaloví chuligáni se prezentují na webových stránkách, kterých je nespočet. V současné době Ministerstvo Vnitřní bezpečnosti České republiky schválilo restriktivní opatření proti nejagresivnějším chuligánům, které vede v policejní databázi, což bude popsáno v kapitole o policejním opatření při rizikovém utkání a zabezpečení fotbalového utkání jako takového.

Některé negativní postoje samotných chuligánů v České republice souvisí s diskriminací ostatních skupin a s předsudky. Typickým příkladem předsudků, které

jsou spojovány s fotbalovým chuligánstvím, jsou rasistické předsudky. Část radikálních fotbalových fanoušků v České republice se snaží utváření choreografií na stadionu, mezi nimiž můžeme být svědky třeba pózování se šálami klubu, s barevnými papíry, házení papírových ruliček. V době, kdy první Gambrinus lize vévodil Baník Ostrava a na jejich zápasy chodilo na domácí stadion neuvěřitelných sedmnáct tisíc fanoušků, byly právě tyto chorea velmi zajímavým doplňkem celé utkání. Jelikož oficiální barvy Baníku Ostrava jsou bílá a modrá, před každým zápasem fanoušci před vstupem na stadion dostali od organizátora chorea barevný list papíru, kdy pak na předem domluvené znamení zvedli ruce na hlavu a celé hlediště bylo zbarveno do bílo modré barvy. Často se dařilo vytvářet i různé obrazce, což vyžadovalo pro organizační tým fanoušků dlouhou a náročnou přípravu. Také se mezi choreoakce řadí tzv. pyroshow, které mají upozornit na jednotu, uniformitu, solidaritu a prožitek co největšího počtu návštěvníků fotbalového zápasu. Ač na pohled velmi hezký zážitek, často se použitím pyrotechniky podařilo zažehnout v ochozech hořlavý materiál a hasičské jednotky na stadionu měly plné ruce práce, aby nevznikla újma na zdraví či škoda na majetku.

Význam ultra produkce není pro všechny chuligány stejný, z hlediska kategorizace ji ale můžeme umístit na úroveň násilného střetu jako jeho nenásilnou podobu. Pro mnoho českých chuligánů je vydařená ultra produkce kvalitativně na stejné úrovni jako dobrý střet, pro některé se úspěšný zápas neobejde bez obou těchto aktivit. Ultra produkce je, bez ohledu na svoji pozici v životě konkrétních chuligánů, v rámci subkultury výrazně sledována a komunikována, je předmětem aktivního hodnocení.

Některé ze skupin vydávají tzv. Fanziny, které se zabývají chuligánkou scénou, jednotlivými střety mezi skupinami, popisy chuligánských akcí v jiných zemích, jsou zde otiskovány komentáře k jednotlivým utkáním, střetům mezi chuligány, fotografie, reportáže ze zahraničních utkání. Tak jako v zahraničí, i v České republice se chuligánské skupiny distancovaly od fotbalových klubů tím, že se pojmenovaly zcela dosti nápadně. V současnosti na chuligánské scéně působí skupiny Red Pirates Sparta, Brigáda Drápek z Lasičky, což je skupina hlásící se ke klubu Sparta Praha. Dále je zde opět spartánská skupina Frakce rudý úder, Hooligans Hovada Zubr, brněňští Othodox Fans Brno, Johnny Kentus Gang a Torcida, Bulldog Corps Opava, MarienBad Ultras, kteří jsou fanoušky Baníku Ostrava. Bohemians Praha má bersek, tornádo boys, razors

edge a nesmíme opomenout Slavii Praha, kde patří skupiny Youngsters, Red White supportem a můžeme jmenovat další.

Pokud lze hodnotit českou chuligánkou scénu, lze konstatovat, že například skupiny chuligánů Polska, Ruska, Bulharska, Řecka, Brazílie, Itálie či Holandska, jsou daleko aktivnější, agresivnější a společensky nebezpečnější než skupiny v České republice. Pokud ale máme zájem na tom, abychom na sportovní utkání, převážně na fotbal, mohli chodit bez obav o zdraví naše či své rodiny, i konstatování, že u nás jsou chuligánské skupiny umírněnější, jaksi neobstojí. Pokud na fotbale uslyšíme vulgarismy, spatříme poškozování stadionů a násilí vůči dalším diváků, policii, můžeme jen doufat v to, že se za nějaký čas u nás změní podmínky k lepšímu a Anglie nám může být vzorem.

4.1 Rozdělení skupin fanoušků v České republice

V naší zemi máme několik tvrdších skupin fanoušků, které se považují za hooligans. Tito jezdí na zápasy svého týmu jen proto, aby se mohli na předem domluveném místě poprat s fanoušky druhé strany. Velké problémy vždy slibuje zápas mezi Spartou Praha a Baníkem Ostrava, Spartou Praha a 1. FC Brno, Spartou Praha a jejím odvěkým rivalem Slávií Praha.

Zde je v krátkosti prezentace domácích skupin fanoušků. Vše, co je zde napsané, je z oficiálních webů skupiny, proto by vyjádření mělo odpovídat realitě.

Sparta Praha

„Domácí kotel se přesunul na své původní místo dolů za bránu. Schází se pravidelně v počtu 100 – 300 lidí na ligu. Na derby, Baník či na Ligu mistrů je zde až 1000 hlav. Ve výjezdech nechybí na žádném ligovém zápase, počet se pohybuje od 50 – 500 lidí. Závisí to na atraktivitě zápasu a možnostech dopravy. Jelikož Sparta hraje pravidelně Ligu mistrů, vydávají se s ní velmi často i po Evropě. Z poslední dobu byly největší výjezdy na Chelsea – 800 lidí, do Milána 1000 a na Manchester 1500 fanoušků. Družby nemají žádné, velmi dobré vztahy s Nitrou a Košicemi. Největší nepřítelství je

Obr. č. 7, Fanoušci AC Sparta Praha, autor: www.ultrassparta.cz

pochopitelně se Slávií, Baníkem, Brnem, Bohemkou. Mezi skupiny patří Brigade drápek z lasičky, Red Pirates Sparta, frakce rudý úder – všechny jsou již minulostí, většina členů je ale stále aktivních.“

(www.hitwresistenc.mypage.cz)

Slavia Praha

„Domácí kotel se na domácích zápasech pohybuje v rozmezí 50 – 1200. Počet závisí kromě derby na termínu utkání. Na Evropských pohárech se kotel pohybuje od 1500 – 3000 aktivně fandících, kteří občas strhnou i tribuny. Kotel fandí organizovaně. Ve výjezdech se počet během poslední doby značně zvedl, po Čechách většinou vyrazí od 300 – 1000 slávistů, na Moravu jsou počty slabší, je to okolo 200 – 300 hlav. Třeba do Ostravy zavítá málokdy skupina více jak 100 osob. Nejstarší a jedinou družbou je od roku 2000 s polským Górnikem Walbrzych, ze začátku to byla družba chuligánská. Nyní funguje družba nejen mezi chuligány, ale i Ultras a normálními fanoušky. Mezi

Obr. č. 8, Fanoušci SK Slavia Praha, autor: www.superslavia.com

skupiny patří Youngsters, Red white supportem, Brigate 97 a nová Rascals. Dále je pak Ultras Slavia a Gang Of Slavia Ultras.“

(www.whitwresistenc.mypage.cz)

1.FC Brno 1913

„Domácí kotel od 200 – 1000 na atraktivní zápasy, ovšem nyní mám velký vliv stadion na Srbské. Velká řada aktivních lidí dává přednost pohodlí hlavní tribuny, někteří chuligáni vynechávají domácí zápasy úplně. Je zde pravidelně pokus o choreografie a celozápasový support. Na výjezdech nemělo za poslední sezóny Brno ani jednu nulu. Ovšem i tak jsou výjezdy dosti tragické. Odvíjí se to podle atraktivnosti soupeře, vzdálenosti, ale hlavně postavení v tabulce. Nejhorší to je do dalekého Liberce,

Jablonce, Teplic. Nejlepší je to samozřejmě na výjezdu do Zlína, Olomouce, někdy i Praha – 60 až 150 lidí. Družba je zde jediná aktivní a to se Slovanem Bratislava, velká podpora, vynikající vztahy. Skupiny jsou Johny Kentus Gang viz. obr. č. 8, Torcida, Kohoutky Gang, division's, ortodox, Ultras Brno, dále přátelé z Blanska a okolí Brna. “(www.whiteresistenc.mypage.cz)

*Obr. č. 8, Znak Johny Kentus Gang Brno,
autor: jkg.hooligans.cz*

Bohemians Praha 1905

„Domácí kotel má 1000 – 2000 osob, ale to je převážně jen u derby. V poslední

dobou je fandění Bohemce módou, takže na výjezdech je od 100 – 1200 lidí viz. obr. č. 10. Družba s Pardubicemi, Doubravka. Mezi skupiny patří bersek, tornádo boys, razors edge, banditos, p-side, calveras.“
<http://whiteresistenc.mypage.cz>)

obr. č. 11, Kotel Bohemky, autor: ultras1905.rajce.idnes.cz

Baník Ostrava

„Jejich domácí kotel čítá v závislosti na atraktivitě od 600 – 1200 hlav. Jde z velké části o mladé Ostraváky. Chuligáni Baníku postávají během zápasu nedaleko kotle, poblíž stánku. V poslední době jsou výjezdy ve velkých počtech. V roce 2007 v Olomouci bylo 2000 lidí. Pokaždé je to více jak 1000 lidí, což je dost dobrý. Družba jediná fungující je s polskými GKS Katowice, funguje na velmi dobré úrovni. V roce 2006 se oslavilo desetileté přátelství zápasem GKS - FCB před vyprodaným hledištěm

v Katowicích. Do skupin se dá zařadit Apple Commando, poté menší spolky jao Silesian Hunters, Barabi. Všichni vystupují jako společný tábor viz. obr. 9.“
(<http://whiteresistenc.mypage.cz>)

obr. č. 9, Baník Ostrava, autor: www.chachari.cz

Fanoušci českých fotbalových klubů nemají žádné zvláštní znaky, kterými by se řadili k různým fanouškovským nebo lépe řečeno chuligánským skupinám. Nejčastěji využívají barevného provedení svého klubu, ať už je to fanoušek Sparty Praha, kterého poznáme na dálku, jelikož má šálu či kulicha v barvách modro-žluto-červených, fanoušek Bohemians Praha 1905 v zelenobílých barvách, slávisté mají červenobílé barvy. Fanoušci Baníku Ostrava mají šály zbarvené do modrobílé barvy. Většinou mají také sportovní dresy, aby bylo jasné, komu vlastně fandí.

U oblečení převládají značky jako Everlast, Pitbull, Lonsdale, Umbro, Dr. Martens, Adidas, Nike, Hooligan streetwear, Troublemaker streetwear, Mentalita ultras, Fred Perry, Ben Sherman, Lacoste, Kappa, Thor Steinar, Eighty-Eight, Grassel, Stone Island, Hackett, Burberry. Některé z výše uvedených značek nosí převážně sympatizanti hnutí skinheads. V tomto oblečení ale můžeme vidět i osoby, které nesledují fotbal ani nesympatizují se skinheads.

V současné době je moderní nosit svršky a doplňky s označením **A.C.A.B.**, čímž nositelé dávají najevo nenávist k policii, protože **A.C.A.B.** je zkratka slovního spojení **All Cops Are Bastards**, což je volně přeloženo, že všichni policajti jsou bastardi.

4.2 Kazuistika – policejní opatření, fotbalové utkání

Zde popíši policejní opatření k fotbalovému utkání mezi tradičními soupeři 1. FC Brno versus FC Baník Ostrava, které se uskutečnilo v pondělí 15. března 2010 v Brně. Jelikož jsou zápasy mezi těmito soupeři v hledišti dosti vyhrocené, bylo toto utkání z hlediska rizikivosti již předem dle čl. 19 závazného pokynu policejního prezidenta č. 100/2002 označeno jako kategorie C, kde je očekáváno možné riziko problémů, výtržníci vyhledávají násilí nebo je organizují.

Brněnská policie připravila rozsáhlé bezpečnostní opatření, jehož cílem bylo udržení veřejného pořádku v okolí stadionu i v brněnských ulicích. Opatření, které vychází ze zkušeností z minulých let a z intenzivního jednání s klubem, má podobný scénář jako při všech velmi rizikových zápasech brněnského klubu. Do akce bylo nasazeno několik stovek tzv. těžkooděnců, jak z nově vytvořené Speciální pořádkové jednotky, tak i ostatních obvodních oddělení v Brně. Dále také strážníků městské policie, jezdců na koních a psodů. Mezi fanoušky na stadionu bylo rovněž nasazeno několik policistů antikonfliktního týmu a kriminalistů v civilním oděvu. V záloze byla připravena i technika, vodní děla nevyjímaje.

Již v Ostravě se na tento zápas policie důkladně připravovala. Byla monitorována internetová síť, kde fanoušci obou nespřátelených skupin mohli domlouvat na budoucí střet ať už v Brně nebo v jeho nedalekém okolí. Taktéž od časného pondělního rána byl monitorován po města Ostravě výskyt osob, které vykazovaly znaky fanoušků ostravského Baníku. Tito se shlukovali na vlakovém nádraží, či na větších prostranstvích, kde se připravovali na odjezd vlakem anebo vlastními automobily. Od pracovníků kriminální policie z Ostravy byly zjištěny informace, že do Brna přijede asi 500 fanoušků tvrdého jádra. Taktéž se počítalo s tím, že mohou dorazit fanoušci jiných klubů, včetně Slováků a Poláků.

V Brně byla akce připravena tak, že Speciální pořádková jednotka v počtu asi 300 mužů měla na starosti hlavní vlakové nádraží v Brně, kde byla připravena u každého vlaku, který přijel ze směru od Ostravy. Další operační skupiny Obvodních oddělení Policie prováděly monitoring svěřených úseků v centru města, hodinu před začátkem utkání se přesunuly ke stadionu, kde měly za úkol dohled na veřejný pořádek v okolních ulicích, nejvíce však na to, aby se fanoušci Brna a Ostravy nestřetli. Ke stadionu na ulici Srbská v Brně jezdí tramvaje č. 12 a 13, které mají zastávku přímo na ulici Purkyňova, tato ulice je nad stadionem. Vstup na stadion pro fanoušky hostujícího týmu je za garážemi z ulice Červinkova, která je kolmá na ulici Purkyňova. Bylo vždy potřeba, aby na tomto místě dohlížela jedna z operačních skupin policie. Obvykle je to stanoviště policistů z Obvodního oddělení Brno – Žabovřesky. Policisté z uvedené skupiny všechny fanoušky Brna posílali druhou stranou ke hlavnímu vchodu stadionu, aby nedošlo ke střetu fanoušků Ostravy a Brna.

Na základě ujednání mezi klubem a policií příznivce Ostravy, kteří do Brna dorazili vlakem na Hlavní nádraží a na vlakové nádraží do Slatiny, přepravily fanoušky na královopolský stadion pro snížení možnosti konfliktu obou táborů tradiční speciálně vypravené autobusy brněnského dopravního podniku. Do autobusu s fanoušky vždy nastoupila operační skupina SPJ, která dohlížela, aby nevznikla škoda na interiéru autobusů. Ihned při nástupu nastal problém, když někteří fanoušci z Ostravy hrubě policisty uráželi, a když neuposlechli opakované výzvy, aby svého jednání zanechali,

bylo proti nim použito donucovacích prostředků hmaty, chvaty, načež byli policisty stáhnuti za užití fyzické síly na zem, kde jim byla přiložena pouta na ruce, viz. obr. 12.

Obr. č. 12, Zákrok PČR, autor: denik.cz

Poté byli předvedeni k podání vysvětlení. Po podání vysvětlení na služebně byli fanoušci propuštěni, celá věc byla oznámena dle § 58 odst. 1 zák. č. 200/1990 Sb. o přestupcích na příslušný orgán Úřadu Městské části jako podezření ze spáchání přestupku proti veřejnému pořádku dle § 47 odst. 1 písm. a) zák. č. 200/1990 Sb. o přestupcích.

Když ostatní fanoušci nastoupili do připravených autobusů, rozjela se kolona spolu s policejním doprovodem směrem na stadión. Vždy se jelo po takové trase, která úplně míjela střed Brna, aby nedošlo k narušení veřejného pořádku a policejní skupiny s hostujícími fanoušky se vyhnuly střetu s fanoušky Brna. Kolona přijela od ulice Hradecká na ulici Purkyňova, kde již dopravu řídili dopravní policisté. Zde se odbočilo na ulici Červinkova a odtud se autobusy směřovaly do prostoru garáží, kde je vstup na stadión pro hostující fanoušky. Před branami již stálo několik skupin policistů, kteří vytvořili zúžení, aby fanoušci přicházeli odděleně. Zde se prováděly kontroly osob, zda neprochází policejní pátrací evidencí. Následně si mohli zakoupit vstupenku na samotný zápas. Poprvé zde byl na doporučení vedení fotbalového klubu zpřísněn prodej vstupenek, kdy platilo, že pro jednoho fanouška jedna vstupenka. Ten se musel prokázat občanským průkazem, že má trvalé bydliště v Ostravě nebo v okolních městech či obcích, aby nedošlo k tomu, že se do sektoru hostí dostanou fanoušci Brna či naopak. Po zakoupení vstupenky prošli fanoušci před vstupem za oplocení prohlídkou od bezpečnostní agentury, která do ochozů nepustila žádnou osobu, která by měla at' už láhev s občerstvením nebo pyrotechniku. Tyto věci museli fanoušci zanechat před vstupem. Taktéž nebyli vpuštěni fanoušci, kteří byli viditelně v silné podnapilosti.

V sektoru hostí jsou pro ostravské fandy k dispozici záchodky, taktéž stánek s občerstvením. Zde si mohou zakoupit i jejich oblíbené pivo, které se ovšem prodává pouze v kelímcích. Uniformovaní policisté, tzv. těžkooděnci, se v sektoru pro hosty ani na jiných místech na stadionu nenachází, jsou připraveni mimo stadion, kde čekají na pokyn bezpečnostní agentury, která na stadionu dohlíží na pořádek, že si s fanoušky neví rady a že potřebuje k zajištění pořádku pomoc policie. Mezi diváky jsou samozřejmě policisté v civilu, kteří monitorují pohyb a chování všech fanoušků hostí. Připraveni jsou i policisté z Antikonfliktního týmu z Krajského ředitelství Jihomoravského kraje, kteří by se v případě hrozících nepokojů v hledišti snažili vše

vyřešit bez pomoci jakéhokoliv náznaku hrubé síly. K tomuto jsou odborně vyškolení a vycvičení.

Po skončení utkání se hostující fanoušci navedli do přistavených autobusů. Jakmile se situace před výjezdem na ulici Červinkova uklidnila a fanoušci Brna jsou dalšími skupinami policistů odstaveni mimo odjezdovou trasu, mohla se rozjet kolona policejních vozů a autobusů Dopravního Podniku města Brna směr vlakové nádraží, kde je již dopředu domluven pozdější odjezd vlaku směr Ostrava. Ihned po příjezdu na nádraží v Brně se fanoušci za doprovodu policejních těžkooděnců zrychleně přesunuli k domluvenému nástupišti, kde nastoupili do přistaveného vlaku. Celá akce trvala necelých deset minut, a poté se vlak s minimálním zpožděním rozjel směr Ostrava. Policejní opatření tímto nekončí. Stále probíhá dohled na brněnské příznivce, kteří se rozcházejí na tramvajové rozjezdy, někteří z nich procházejí ulicemi do centra Brna za další zábavou.

Shrneme-li celé opatření, dopadlo bez větších konfliktů. Pouze na začátku byli zajištěni dva fanoušci hostujícího týmu, kteří ale později budou řešeni pouze v přestupkové komisi. Nedošlo k žádným větším výtržnostem. Policie zápas podle rizikovosti vyhodnotila jako kategorie C, tedy nejrizikovější. Podle toho také byly nasazeny policejní síly. Nasazení policistů bylo velmi důležité z hlediska možného střetu obou táborů.

5. Příklady diváckého násilí v minulosti

Následující příklady násilností při klubových i mezistátních zápasech, které se v některých případech neobešly bez obětí na životech, dokazuje, že jde o problém postihující celou Evropu. Některé si rozebereme podrobněji.

- V květnu 1984 v Bruselu byl při nepokojích před finálovým utkáním Poháru UEFA mezi Anderlechtem a Tottenhamem Hotspur zastřelen fanoušek anglického týmu. Belgická policie zadržela 200 chuligánů.
- V květnu 1985 se na stadionu Heysel v Bruselu odehrál jeden z nejkrvavějších incidentů v celé své historii. Bylo 29. května a schylovalo se k finálovému utkání Evropského poháru mezi anglickým FC Liverpool a italským Juventusem Turín. Alkoholem posilnění angličtí fanoušci rozpoutávají první šarvátky ještě před zápasem. Na tábor italských fanoušků vrhají zapálené dýmovnice, prolamují plot, který je od nich odděluje. Italové (zdaleka ne chuligáni) se snaží prehnout. Někteří přelézají obvodovou zeď stadionu, jiní se na ni jen tlačí. Pod náporom těl chatrná stavba neobstojí. Zeď padá a pod jejími troskami umírá 39 lidí, z toho 32 Italů, dalších 600 zůstává zraněno. Násilnosti pokračují. Podle prohlášení oficiálního pozorovatele UEFA jsou za tragédií odpovědní angličtí fanoušci, za tento krvavý incident jsou anglické kluby na pět let vyloučeny ze všech evropských pohárů.
- V dubnu 1989 na stadionu Hillsborough v severoanglickém Sheffieldu. Před semifinále Poháru FA mezi Liverpoolem a Nottingham Forest se část diváků snažila probít na tribunu, která už byla plná k prasknutí. V nastalé tlačenci bylo umačkáno 96 lidí, dalších 200 vyvázlo „pouze“ se zraněním.
- V lednu 1991 na utkání řecké ligy mezi AEK Atény a Olympikosem Pireus byl při srážkách mezi fanoušky zabit šestnáctiletý chlapec.
- V lednu 1995 před utkáním s milánským AC byl ubodán 24letý fanoušek FC Janov. Následující neděli byly v Itálii zrušeny všechny sportovní podniky.
- V březnu 1995 při bitce na istanbulském derby Fenerbahce – Galatasaray přišel o život 17letý fanoušek.

- V srpnu 1995 zemřel mladý fanoušek tureckého klubu Skaryaspor poté, co byl při utkání svého klubu s Duzcesporem zasažen kamenem, který vrhli příznivci soupeře.
- V březnu 1997 při předem domluvené bitce mezi přívrženci Ajaxu Amsterdam a Feyenoordu Rotterdam byl smrtelně zraněn fanoušek Ajaxu.
- V březnu 1998 při rvačce mezi fanoušky Gillinghamu a Evertonu zemřel jeden anglický fanoušek.
- V říjnu 1999 po prohře s Partizanem rozrušení fanoušci Crvené Zvezdy Bělehrad vytrhávali sedačky a napadali zasahující policisty, při střetu nepřežil jeden fanoušek.
- V dubnu 2000 byli v Istanbulu ubodáni dva fanoušci Leedsu United před semifinálovým utkáním Poháru UEFA s domácím Galatasarayem.
- V dubnu 2001 utrpěl pětadvacetiletý Němec zranění hlavy, když se pokoušel uniknout z dosahu běsnících chuligánů při přátelském zápase mezi mužstvy Darmstadt 98 Eintracht Fankfurt, na jehož následky zemřel.
- V červnu 2002 byl v Moskvě ubodán mladík při potyčce opilých fanoušků, k níž došlo po porážce Ruska na Mistrovství světa v Japonsku.
- V březnu 2003 zahynul při pouličních bitkách během druholigového zápasu v polské Vratislavi jeden fanoušek. Policie zatkla 120 výtržníků.
- V listopadu 2006 zastřelil francouzský policista v civilu jednoho mladíka a dalšího zranil poté, co na něj zaútočili fanoušci Paris Saint-Germain, kteří po prohraném zápase jejich týmu s Hapoelem Tel Aviv v Poháru UEFA původně honili židovského fanouška.
- V únoru 2007 v Itálii byly zrušeny na neurčitou dobu všechny fotbalové zápasy poté, co při srážkách provázející sicilské derby mezi Catanií a Palermem přišel o život policista. (*Půček, Brno: 2007, s. 24 - 25*)

6. Legislativa a politika proti diváckému násilí

Vysoká intenzita chuligánského násilí a projevů rasismu a xenofobie v souvislosti se sportem, ve většině případů s fotbalem, si nejen v České republice, ale i v celé Evropě v posledních dvaceti letech vyžádaly protireakce vnitrostátních i mezinárodních vládních i nevládních institucí a organizací.

V osmdesátých letech bylo potíráno násilí zabráněním střetů různých gangů či masovému vandalismu na stadionech i mimo ně. V současné době je o něco větší pozornost zaměřena na rasistické prvky, a to jak na hrací ploše, tak i v hledištích. Na fotbalový rasismus s kromě specializovaných antirasistických organizací soustředí i organizace, které se zaměřují obecně proti všem projevům rasismu. Jsou to vládní i nevládní organizace, včetně ultralevicových skupin napojených na některé rudé chuligánské gangy.

My při utkáních můžeme spatřit obří billboardy či velké pohyblivé reklamy v blízkosti hrací plochy, kde se v označení bílé a černé barvy vyobrazují nápisy fotbal ano, rasismus ne, nebo stop rasismu. Bílá a černá barva zde vyobrazují celospolečenský problém lidí s bílou barvou pleti a lidí s od nás tolik odlišnou tmavší barvou kůže. Několikrát se akce zúčastnili hráči samotných velkoklubů v České republice, např. Sparta Praha odehrála několik zápasů s dresy v barvě černobílé, poukazujíc na tento i u nás velký problém.

6.1 Politika proti diváckému násilí v Evropě

Z evropských mezivládních organizací se politikou proti diváckému násilí začala zabývat především Rada Evropy. Vznikla v roce 1949 s cílem podporovat jednotu a spolupráci v Evropě v oblasti hospodářství, kultury, vědy a přispět k demokratizaci a prosazování menších práv. Z činnosti Rady Evropy vznikla Evropská úmluva k diváckému násilí a nevhodnému chování při sportovních utkáních, zvláště pak při fotbalových zápasech. Byla podepsána 19. srpna 1985 ve Štrasburgu. V platnost vstoupila 1. listopadu 1985. Stálý výbor Evropské úmluvy připravoval a připravuje

různá doporučení ke snižování rizika diváckého násilí např. doporučení o prodeji a konzumaci alkoholu, různá doporučení k policejní spolupráci. *(Evropská úmluva k diváckému násilí a nevhodnému chování při sportovních utkáních, zvláště pak při fotbalových zápasech)*

Všechny členské státy Evropské unie jsou současně členskými státy Rady Evropy, a proto opatření Evropské unie navazují na Evropskou úmluvu k diváckému násilí a nevhodnému chování při sportovních utkáních, zvláště při fotbalových zápasech z roku 1985. EU se fotbalovým násilím zabývá v rámci mezivládní politiky v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Dne 25. dubna 2002 bylo přijato rozhodnutí Rady o bezpečnosti při fotbalových utkáních mezinárodního významu. Zakotvuje zřízení Národních informačních styčných bodů policie v každém členském státě, které jsou kontaktními centry pro výměnu informací a pro mezinárodní spolupráci při fotbalových utkáních.

Fotbalovým násilím a rasismem se v Evropě dále zabývá Svaz evropských fotbalových svazů – UEFA, v celosvětovém měřítku Mezinárodní federace fotbalových svazů – FIFA. *(Rozhodnutí Rady o bezpečnosti při fotbalových utkáních mezinárodního významu, 2002)*

UEFA byla založena v roce 1954. Disponuje různými kontrolními a sankčními opatřeními i katalogy s jednotlivými typy prohřešků hráčů a diváků. Ve spolupráci s národními svazy se snaží zlepšit situaci s diváckým násilím a rasismem na stadionech i mimo ně. V závislosti na závažnosti prohřešku může udělit různé sankce, ať jsou to peněžité tresty, zákaz účasti diváků na stadionech, přeložení zápasu na jiné stadiony, anulace výsledku, opakování zápasu, odebrání bodů atd.

FIFA vznikla v roce 1904 a má v současnosti 190 členů z celého světa. Má stejnou úlohu v potírání diváckého násilí a rasismu na mezinárodním fotbalovém poli, jako v Evropě UEFA. Spolupracuje s regionálními i národními svazy a s vládními organizacemi. Různými kampaněmi podporuje „fair play“ ve fotbale.

Nejdůležitější ze současných celoevropských antirasistických sítí je Football Against Racism in Europe (FARE), která vznikla 12. února 1999. Spolupracuje s UEFA i s FIFA, pořadateli a organizátory, Evropskou unií. Vypracovala desetibodový protirasistický plán pro kluby, který přijala i UEFA. Plánu je návod pro kluby, co mají

dělat, aby byl rasismus na stadionech odstraněn. Protirasistickým plánem se musí všechny kluby řídit. Ve znění protirasistického plánu je třeba veřejné prohlášení klubu, že odsuzuje rasistická hesla, dále pak podmínka pro majitele předplacených vstupenek, že pokud se budou podílet na rasistických urážkách, jejich vstupenka pozbude platnost. Kluby musí zabránit prodeji rasistické literatury na stadionu. Odstranění rasistických symbolů ze stadionu a kluby musí taktéž spolupracovat s dalšími skupinami, organizacemi, mládežnickými kluby, školami, s policií, podnikateli, aby byly aktivní, a rozvíjely proaktivní programy, zvyšovaly povědomí o kampani a eliminovali rasismus a diskriminaci.

6.2 Politika proti diváckému násilí v České republice

Z hlediska úrovně protichuligánské politiky v České republice můžeme vymezit dvě úrovně:

- **lokální** – do nichž můžeme zařadit místní správní orgány, regionální bezpečnostní složky, fotbalové kluby, některé pobočky antichuligánských a antirasistických organizací.
- **celostátní** – zde patří centrální složky aparátu v oblasti vnitřní bezpečnosti, specializované jednotky, orgány působící v rámci osvětové mládežnické politiky, národní fotbalový svaz, celostátní antichuligánské a antirasistické organizace.

Sport má v České republice na starosti Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, které je ústředním orgánem státní správy pro tělesnou výchovu, sport, turistiku a sportovní reprezentaci státu. Oblast diváckého násilí pak spadá pod Ministerstvo vnitra, které je ústředním orgánem státní správy pro vnitřní věci, zejména pak pro veřejný pořádek a další věci vnitřního pořádku a bezpečnosti ve vymezeném rozsahu.

V souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie v květnu 2004 se stalo závazné Rozhodnutí Rady EU ze dne 25. Dubna 2002 týkající se bezpečnosti v souvislosti s fotbalovými zápasy s mezinárodním rozměrem a také Usnesení Rady EU ze dne 6. Prosince 2001 o příručce s doporučeními pro mezinárodní policejní spolupráci a opatření pro předcházení násilí a výtržností a boji proti nim v souvislosti

s fotbalovými zápasy mezinárodního rozměru, které se týkají alespoň jednoho členského státu. Na Policejním prezídiu České republiky byl v červenci 2002 ustaven Národní fotbalový informační bod, působící jako kontaktní bod pro výměnu relevantních informací a pro usnadnění mezinárodní policejní spolupráce. Tento bod je začleněn do struktury Policejního prezidia České republiky, Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování. (*www.policie.cz*)

6.3 Úkoly Policie České republiky

Úkoly příslušníků Policie České republiky na úseku diváckého násilí jsou přímo upraveny závazným pokynem policejního prezidenta č. 100/2002. Na základě čl. 16 si policie dohodne s dostatečným předstihem se zástupci sportovního klubu případně s přízvaným zástupcem městského úřadu termín společného jednání, kde si vytypují rizikové sportovní utkání, s ohledem na očekávaný počet fanoušků domácího a hostujícího družstva a s tím spojený možný výskyt násilí. Po vyhodnocení situace zvolí společný postup. Na základě čl. 19 se provádí klasifikace jednotlivých fotbalových utkání z hlediska možného výskytu diváckého násilí, kde jsou stanoveny tři kategorie utkání.

1. Kategorie A: nepředpokládají se potíže, poklidní bezkonfliktní fanoušci
2. Kategorie B: možnost potíží, mírně rizikový fanoušci, určitá možnost výtržností
3. Kategorie C: možné riziko problémů, výtržníci vyhledávají násilí nebo je organizují

Podle smlouvy mezi Policií ČR a Českomoravským fotbalovým svazem z roku 2008 je ustanovena povinnost klubů zajistit bezpečnost na stadionu během fotbalového zápasu za pomoci pořadatelské služby. Podle této smlouvy by samotní policisté neměli dohlížet na pořádek v prostoru stadionu, pouze v případě, kdy by došlo k velkému narušení a nebylo by v silách pořadatelské služby zajistit pořádek, na požádání pořadatelů by police zasáhla. Policie ČR by poté mohla žádat proplacení zásahu. Od 1. ledna 2009 pak vstoupil v platnost alternativní trest. Tím si pořadatel vynucuje možnost nevpustění problémového fanouška na tu kterou sportovní, kulturní či jinou společenskou akci. (*Závazný pokyn policejního prezidenta č. 100/2002*)

6.4 Zákonné vymezení protiprávního jednání

Agresivní fotbaloví fanoušci se nejčastěji jako jednotlivci dopouštějí přestupkového jednání a to převážně za přestupek proti veřejnému pořádku v souladu s § 47 zák. č. 200/1999 Sb., dále za přestupek proti majetku v souladu s § 50 zák. č. 200/1999 Sb. A přestupku proti občanskému soužití dle § 49 zák. č. 200/1999 Sb. za což může být sankcionován ve správním řízení.

Před rokem 2010, než vešel v platnost nový trestní zákoník, mohl se fotbalový fanoušek dopustit trestného činu výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zákona, kdy mu hrozil trest odnětí svobody až na dvě léta a podle § 202 odst. 2 tr. zákona, v případě že by spáchal čin jako člen organizované skupiny, hrozil by mu trest odnětí svobody až na tři léta. Dalším trestním činem, jehož se mohl fanoušek fotbalu dopustit, je trestný čin ublížení na zdraví dle § 221 tr. zákona, kdy mu opět hrozil trest odnětí svobody na dva roky. Trest odnětí svobody od tří až do osmi let by hrozil takovému fanouškovi, který by způsobil úmyslným ublížením na zdraví druhému smrt. U trestného činu rvačka podle § 225 by hrozil trest odnětí svobody až 5 let, u trestného činu poškozování cizí věci dle § 257 hrozil dle trestního zákona trest odnětí svobody do 3 let. V některých případech se fandové mohli dopustit trestného činu násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 196 zákona č. 140/1961 Sb., ale tohoto trestného činu by se většinou mohli dopouštět po skončení utkání, kdy ještě v podnapilém stavu ve skupinkách napadali romské spoluobčany, kdy jim vyhrožovali usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody, v tomto případě by pachatel mohl být soudem potrestán podle výše škody od šesti měsíců do tří let. Následně se mohlo dopouštět trestného činu hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení podle § 198, dále podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 198a, u těchto trestných činů mohl být pachatel potrestán až na tři roky. (*zákon. č. 140/1961 Sb.*)

Zákon č. 140/1961 Sb. obsahoval v § 27 výčet trestů, které mohl soud za spáchané trestné činy uložit:

- a) Odnětí svobody
- b) Obecně prospěšné práce
- c) Ztráta čestných titulů a vyznamenání
- d) Ztráty vojenské hodnosti
- e) Zákaz činnosti
- f) Propadnutí majetku
- g) Peněžitý trest
- h) Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty
- i) Vyhoštění
- j) Zákaz pobytu

Od 1. ledna 2010 platí zákon č. 40/2009 Sb. – trestní zákoník. Tento dělí trestné činy na přečiny a zločiny. U sportovních fanoušků se nejčastěji bude jednat o přečiny. Podle něj se fotbaloví fanoušci mohou dopouštět trestného činu dle § 145 - těžké ublížení zdraví, kde dle specifikace činu může hrozit trest odnětí svobody až 12 let, v případě smrti je horní hranice zvýšena až na 16 let. Při spáchání trestného činu dle § 146 – ublížení na zdraví by hrozil trest odnětí svobody podle specifikace až do 15 let. Další trestný čin, jehož by se mohli fandové fotbalu při utkání dopustit, je rvačka dle § 158, zde by jim hrozil trest odnětí svobody až na 8 let, pokud by byla způsobena smrt. Sportovní fanoušci se taktéž pravidelně dopouští trestného činu poškození cizí věci dle § 228, kde je horní hranice trestu odnětí svobody až 6 let.

Tak, jako v předchozím trestním zákoně, tak i nový trestní zákoník myslí na to, že fanoušci se mohou dopouštět trestného činu násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 352, kde je stejná trestní sazba, jako v zákoně č. 140/1961 Sb., tedy od šesti měsíců do tří let podle výše škody. Následuje taktéž trestný čin nebezpečné vyhrožování podle § 353, kde je jasně definováno, kdo jinému vyhrožuje usmrcením těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou, pachatel může být potrestán až na tři léta. Jako nový trestný čin je v trestním zákoníku uveden pod názvem nebezpečné pronásledování § 354, tento trestný čin nebude ve velké míře v souvislosti s fotbalovým

fanouškovstvím, ale je dobré se o něm zde zmínit, protože se může objevit. Jedná se dlouhodobé pronásledování tím, že pachatel jinému nebo jeho osobám blízkým vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu, vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje, za což může být potrestán až na jeden rok. Pokud by použil zbraň, může být potrestán od šesti měsíců až na tři roky. Dalším trestným činem je hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob podle § 355, kde je trest odnětí svobody až na tři léta a trestný čin podněcování nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356, kde pachatel může být potrestán až na tři léta. *(Zákon. č. 40/2009 Sb.)*

Zákon č. 40/2009 Sb. obsahuje v § 52 odst. 1 tyto druhy trestů:

- a) Odnětí svobody
- b) Domácí vězení
- c) Obecně prospěšné práce
- d) Propadnutí majetku
- e) Peněžitý trest
- f) Propadnutí majetku nebo jiné majtkové hodnoty
- g) Zákaz činnosti
- h) Zákaz pobytu
- i) Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce
- j) Ztrátu čestných titulů nebo vyznamenání
- k) Ztrátu vojenské hodnosti
- l) vyhoštění

Domácí vězení

Velmi zajímavým novým trestem se zdá být trest domácí vězení, který může uložit soud až na dvě léta pachateli přečinu. Trest domácího vězení spočívá v povinnost odsouzeného zdržovat se v určeném obydlí ve dnech pracovního klidu a pracovního volna po celý den, v ostatních dnech od 20:00 hod. do 05:00 hod., pokud tomu nebrání důležité důvody, které jsou uvedeny v trestním zákoníku. *(Zákon. č. 40/2009 Sb.)*

Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce

Tento trest byl odborníky navržen speciálně s ohledem na divácké násilí v České republice. Soud může uložit trest až na 10 let. Odsouzený je povinen spolupracovat s probačním úředníkem a podle stanovené probačního plánu. Počítá se s tím, že v době konání sportovní akce se odsouzený dostaví na policejní služebnu. *(Zákon. č. 40/2009 Sb.)*

Jelikož jsou tyto tresty nové a soud neměl možnost tresty uložit, není v tomto případě možná kontrola jejich výkonu. Do budoucna se očekává velká efektivita při ukládání trestů a plnění daných úkolů policie v rozsahu uzavřené smlouvy Policie České republiky a Českomoravským fotbalovým svazem.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo podat ucelený přehled o diváckém násilí, které je rozšířené nejen v Evropě, ale také v České republice. Dále jsem se snažil blíže seznámit čtenáře s tímto fenoménem, začátky, důležité momenty v historii a především kvalitní prevenci v Anglii, která je jistě pro všechny evropské země základním kamenem v obraně proti diváckému násilí a taktéž inspirací. Všichni můžeme sledovat, že tak náročná a nezaplacená práce v oblasti boje proti chuligánům a agresivním fanouškům může být úspěšná.

Tato bakalářská práce může vypadat, že je nedokončená, ale oblast diváckého násilí a celé řady preventivních činností je tak obsáhlá, že by pro vyjádření celé podstaty bylo potřeba více prostoru. V bakalářské práci je taktéž začleněna kazuistika, a to fotbalové opatření 1. FC Brno 1913 – FC Baník Ostrava ze dne 15. března 2010. V této práci je taktéž využita moje odborná praxe u Speciální Pořádkové Jednotky Krajského ředitelství Jihomoravského kraje, kde jsem byl přítomen výcviku. Speciální Pořádková Jednotka je určena k ochraně zdraví lidí a majetku při sportovních a kulturních akcích většího rozsahu, dále při živelných pohromách a povodních. V Bakalářské práci rovněž využívám znalostí ze studia práva, psychologie a dalších předmětů. V případě mého dalšího studia mohu v práci pokračovat a využít jistých poznatků z nové éry antichuligánských opatření v České republice.

Uvedl jsem zde i druhy trestů, které mohou soudy v rozsudku uložit, do popředí jsem posunul výčet nových trestů, které mohou být fanouškům protiprávně jednajícím při sportovních akcích uloženy.

Resumé

Divácké násilí je u nás zakořeněno již od vzniku sportu. Nejčastěji k diváckému násilí dochází na fotbalových stadionech, kde je velká anonymita, jelikož se takového utkání účastní větší počet diváků, nejčastěji v desítkách tisíců.

Bakalářská práce se zabývá problematikou diváckého násilí, popis agrese, sportovního a fotbalového diváctví. Vymezení fotbalového chuligánství, což je uvedeno v první kapitole.

Ve druhé kapitole se v bakalářské práci zabývám fotbalovým diváckým násilím v Anglii, kde je rozebrána prevence proti diváckému násilí, které můžeme brát jako příklad a inspiraci v úspěšné prevenci.

V další kapitole je popis fotbalového chuligánství v Evropě, popis diváckého násilí v zemích východní a západní Evropy.

O fotbalovém chuligánství v České republice se zabývá čtvrtá kapitola, je zde rozdělení fanoušků nejznámějších fotbalových týmů. V této kapitole je popis policejního opatření fotbalového utkání.

Následuje kapitola, kde jsou uvedeny příklady diváckého násilí v minulosti s tragickými následky. V poslední kapitole je popsána legislativa proti diváckému násilí, popis protiprávního jednání, vymezení druhů trestů.

Cílem bakalářské práce bylo přiblížit čtenáři sociálně právní aspekty diváckého násilí, postup příslušníků policie při fotbalovém opatření rizikového utkání.

Anotace

Sociálně právní aspekty diváckého násilí. V bakalářské práci je věnován prostor problematice diváckého násilí u nás i v zahraničí. Je zde popsána prevence, politika a legislativa proti diváckému násilí. Popisuje nejznámější případy diváckého násilí v minulosti s tragickými následky na fotbalových utkáních. Věnuje se rozdělení fanoušků v České republice, znázorňuje postup policie při policejním opatření na fotbalovém utkání. Vymezuje právní kvalifikace protiprávního jednání, popisuje druhy trestů.

Klíčová slova

Sociálně právní aspekty – divácké násilí - prevence – politika – legislativa – tragédie – rozdělení fanoušků – postup policie – policejní opatření – právní kvalifikace – druhy trestů.

Annotation

Socially-legal aspects of the violence of spectators. My bachelor thesis deals with issues of the violence of spectators in Czech Republic and in foreign countries as well. Prevention, policy and legislation against the violence of spectators are described. It comprises well known incidents of spectators' violence with tragic ending during football matches. It deals with the division of spectators in Czech Republic and shows police practices during football matches. It defines legal qualification of unlawful behavior and describes different kinds of penalties.

Keywords

Socially-legal aspects – violence of spectators – prevention – policy – legislation – tragedy – division of spectators – police practice – police measures – legal qualifications – kinds of penalties.

Seznam použité literatury

1. Zákon č. 200/90 Sb. - přestupkový zákon
2. Zákon č. 140/61 Sb. - trestní zákon ve znění pozdějších změn
3. Zákon č. 40/2009 Sb. – trestní zákoník
4. KING, M., KNIGHT, M. Hoolifan – 30 let násilí. Brno: Vydavatelství & nakladatelství Zdeněk Plachý, 2005, 175 s., ISBN 80-903556-1-7
5. MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M. Fotbalové chuligáni. Brno: Barrister and Princípál, 2004, 181 s., ISBN 80-903333-0-3
6. PŮČEK, M. Třetí poločas. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 2007, 60 s.
7. SEKOT, A. Kapitoly ze sportu. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Fakulta sportovních studií, 2004, 200 s., ISBN 80-210-3531-5
8. SLEPIČKA, P. Sportovní diváctví. 1. vyd. Praha: Olympia, 1990, 209 s., ISBN 80-7033-012-0
9. SMEJKAL, V. Násilí na stadionech. Bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, 2004, 52 s.
10. SMOLÍK, J. Fotbalové chuligánství: Sociálně psychologický fenomén. Bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 2002, 53 s.
11. Rozhodnutí Rady o bezpečnosti při fotbalových utkáních mezinárodního významu, 2002
12. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 100/2002

Internetové zdroje:

13. www.denik.cz
14. www.hooligans.cz
15. www.hooligans.xmsites.com
16. www.chachari.cz
17. www.jkg.hooligans.cz

18. www.superslavia.com
19. www.torcida.org
20. www.ultrassparta.cz
21. ultras1905.rajce.idnes.cz
22. www.whitwresistenc.mypage.cz
23. www.wikipedie.cz